Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...21-hээ гарана | № 207 (13921) | 1972 оной сентябрийн 2, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

АЖАЛАЙ ХАЛУУН ОХИН СОО

Ниитынгээ малда үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ, силос дараха хүдэлмэри колхозоймнай хоёрдохи отделенидэ улам эршэтэйгээр ябуулагдана. Ажахын харьяата Банжын-Үбэр гэжэ газартахи мал шахан тарғалуулха гүүртэдэ горох-обёосой холисоор 300 тонно силос дарагдаа.

Үнинэй механизатор Павел Гармаевай хүтэлбэрилдэг энэ агрегат мүнөө колхозой haалиин гурбадахи гүүртын хажууда малтагдаhан нүхэндэ кукурузын силос даража байна.

— Мүнөө үдэшэ үглөөнинь hэрюун болошоо. Кукурузамнай хюрууда сохюулжа хүлдэшүүжэн гэжэл айнабди. Бригададамнай гол түлэб залуушуул хүдэлнэ. Мүнөө зургаан автомашина кукуруза зөөнэ. Петропавловкын автотранспортно предприятиин залуу жолоошод дүршэлтэй жолоошон Кирилл Ощепковэй хүтэлбэри доро үдэрэйнгөө даабарие ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Тинхэдэ комбайнернууд Жамьян Галсанов, Жаргал Галсанов гэгшэд онсо шалгарhаар. Мүнөө жэлдэ 180 гектар газарhаа 1.440 тонно кукурузын набша намаа хуряаха зорилготойбди. Дунда зэргээр гектарай 80 центнер кукуруза хуряагдана. Абаhан уялгаяа бэелүүлхэмнай лабтай, — гээд П. Гармаев хөөрэнэ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эндэхи механизаторнууд тэжээл бэлэдхэлгээ богони болзорто, hайн шанартайгаар ябуулхын тула аhан шадалаараа оролдон хүдэлнэ.

М. ГАЛСАНОВ.
Зэдын аймагай
Доржи Банзаровай
нэрэмжэтэ колхоз.

hү haалияа дээшэлүүлнэ

Хоринн аймагай Хүрбын совхозой малшад хүхэ ногооной шэмэтэйдэ малайнгаа хүсэ шадал нэмээжэ, hү haалияа эрид дээшэлүүлхээр шиидэhэн юм. Тэдэнэр бэлшээриеэ hэлгэжэ байгаад, hайн ногоотой газараар малаа адуулна.

Совхозой түб — Тээгдэ тосхоной гүүртын үнеэд хоёр ондоо таhалагдажа, «Бааза», «Хужарта» гэжэ нютагуудта зуhажа байнхай. Эндэхи haалишад М. Мухамедзянова, Ж. Маланова, С. Цибикова гэгшэд сүүдхэдээ үнеэн бүриhөө 10-11 килограмм hү haана. Тус гүүртын малшад гурбадахи кварталайнгаа түсэб болзорhоонь урид дүүргэхын тулада шадамараар ажаллана.

В. ГОМБОДОРЖИЕВА.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ҮБhЭ ТЭЖЭЭЛ, НОГООНОЙ ГУРИЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН БА СЕНАЖ ДАРАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1972 оной августын 28-най мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Үбhэн: Сабшалгадаhаниинь	Үбhэн: Хуряалгадаhаниинь	Ногооной гурил	Сенаж
Барагжанай	63	44	1	3
Баунтын	62	30	—	—
Бэшүүрэй	63	41	64	37
Зэдын	40	23	29	19
Яруунын	59	19	33	15
Загарайн	74	44	13	119
Захааминай	71	46	2	98
Кабанскын	93	72	77	114
Хэжэнгын	73	41	30	59
Хурамхаанай	60	40	37	17
Хяагтын	61	35	33	13
Мухар-Шэбэрэй	58	30	73	58
Ахын	65	42	—	—
Прибайкалиин	79	65	—	—
Хойто-Байгалай	78	44	—	—
Сэлэнгын	55	37	27	31
Түнхэнэй	75	51	66	47
Улаан-Үдын	57	40	72	122
Хоринн	55	38	36	28
Республ. бүх.	62	37	35	49

Алтан намарай эхин—сентябрь hара гаража, республикымнай колхоз, совхозуудта үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри шиндхэхы үедөө оробо. Гэбэшье ороохо таряа хуряаха, хартаабха малтаха, хонидые үрэжүүлхэhээ эхилээд, малай үбэлжэлгэдэ бэлдэлгын ажал баhал зэргэшээ. Тиин аймагуудай ажахынуудай үбhэшэд үнгэрэгшэ хоёр hарын туршада ниитынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл хуряажа абахын түлөө горитойхон оролдолго гаргаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлбэл, дээрэ толилогдоhон hүүлэй мэдэгээр, республикымнай колхоз, совхозууд бүхы бии байгаа 410.447 гектар сабшаланайнгаа 255.144 гектарыень сабшажа, 1.913.762 центнер үбhэ hүриляжэ бэлэдхээ. Тинхэдэ энэ хугасаа соо 60.453 центнер набша намаа бэлэдхэжэ. 3.325.834 центнер силос дарахаhаа гадна 56.539 центнер ногооной гурил татажа гаргагдаhан, 254.063 центнер сенаж дарагдаhан байна. Үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха талаар Кабанскын аймагай ажахынууд онсо шалгарна гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлбэл, тус аймаг түсэбөөр хараалагдаhан 16.636 гектар сабшаланайнгаа 15.441 гектарые сабшажа, 148.825 центнер үбhэ хуряажа абаа. Мүн Прибайкалиин, Түнхэнэй аймагуудай колхоз, совхозууд үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ эмхитэйгээр ябуулжа, адууhа малдаа бардам хүрэхэ тэжээл хуряажа байна гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тэрэшэлэн ногооной гурил татажа гаргаха, сенаж дараха талаар Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Түнхэнэй, Кабанскын аймагууд амжалтатай ябана. Тусхайлан хэлэбэл, Кабанскын аймаг үнгэрэгшэ хоёр hарын туршада 7.680 цетнер ногооной гурил бэлэдхэжэ, хараалагдаhан даабаряа 77 процентээр бэелүүлээ. Тинхэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозууд 8.209 центнер ногооной гурил татажа хадагалhан байна.

hүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай ажахынууд каротин, протеин болон минеральна бодосуудаар, витаминаар элбэг сенаж ехээр даража абадаг болонхой. Тиин мүнөө Загарайн, Улаан-Үдын, Кабанскын аймагуудай колхоз, совхозууд энэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхээр хараалагдаhан түсэбөө сүм дүүргэhэн байна. Тинхэдэ Захааминай аймаг сенаж дараха даабаряа бэелүүлхэ дүтэлэнхэй.

Дээрэ дурсагдаhан аймагуудай ажахынууд үбhэ хуряалгаяа, ногооной гурил бэлэдхэлгээ, сенаж даралгаяа эртэнhээ hайнаар, таhалгаряагүй ябуулаа гэжэ хэлэлтэй. Эндэ ногооной гурил гаргалгада, гансашье «АВМ-04» бэшэ, харин бүхы оньhон түхеэрэлгэнүүдынь хүдэлгэдөө. Тинхэдээ үйрүүлэн татажа гаргаха ажалаа сүүдхын туршада залигүй ябуулжа, таримал ногоо, набша намаа, элдэб үрмэдэhэ ногооной гурил болгон бэлдээ бшуу. Гадна сенаж дарахадаа, түрүү ажахынууд нүхэ, траншейнүүдээ эртээнhээ сэбэрлэжэ бэлдэhэн, звенонуудаа трактор, автомашинануудаар гүйсэд хангажа, хэхэ ажалыень уридшалан зохёогдоод, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэн байна. Энээнэй ашаар зарим аймагууд үбhэ тэжээл, ногооной гурил ехээр бэлэдхэжэ, сенаж даража абаа гээшэ.

Гэхэтэй хамта, тэжээл бэлэдхэлгэдээ муугаар бэлдэhэндээ сагай улрилай таарамжагүйдэ дашарамдан, үбhэ, ногооной гурил нёдондонойхиhоо багаар хуряажа абаhан аймагууд бии байhаар. Жэшээлбэл, хони малаар олон Зэдын аймаг бүхы 36.157 гектар сабшалангайнгаа 14.297 гектарыень сабшажа, оройдоол 119.167 центнер үбhэ бэлэдхээ. Тинхэдэ Яруунын аймагай ажахынууд бүришье haa багаар, 92.861 центнер үбhэ hүриляжэ абаа. Ямар ушарhaa иимэ тулюур туйган байдалда орошооб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, тэжээл бэлэдхэлгэдэ оройтон орожо, үбhэшэдэйнгээ звенонуудые hайнаар эмхидхээгүй, зэр зэмсэгүүдээр хүсэд хангажа, бүтээхэ ажалыень зохёогоогүй байгаа бшуу. Гадна социалис мүрысөөншье үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээгүй гэжэ хэлэлтэй. Энээнhээ боложо, үбhэшэдынь түсэб, уялгаяашье, үдэрэйнгөө даабарии хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байhые мэдэхэгүй, дүлии балайгаар ажаллана бшуу.

hүүлэй үедэ хура бороо таhалгаряагүй орожо, үбhэшэдые нилээд haатуулаа. Гэбэшье иимэ үдэрнүүдтэ гар hула hуунгүй, набша намаа бэлэдхэжэ, ногооной шэмэтэ гурил гаргаха зэргэтэй байгаа бшуу. Зарим түрүү ажахынуудай ногооной гурил гаргаха, сенаж дараха хүдэлмэринүүдээ таhалгаряагүй ябуулжа байхадань нүгөөдэ колхоз, совхозуудай үбhэшэд хура бороогой орохотой адли гэр гэртээ тарана гээшэ. Хэрбээ ногооной гурил гаргалгада гансашье «АВМ-04» түхэлэй агрегат бэшэ, мүн hолоомо, силос хэршэдэг бусад оньhон түхеэрэлгэнүүдээ хүсэдөөрнь ябуулбал, шэмэтэ тэжээл горитойхоноор бэлэдхэжэ абаха hэн. Жэшээлбэл, Баргажанай, Захааминай, Хоринн аймагуудай колхоз, совхозууд ногооной гурил багаар гаргаа гэхэ гү, али миил юрэ нэрэ зүүhэндэл бэлэдхээ. Энэ шэмэтэ тэжэл hайн шанартайгаар, ехээр бэлэдхэжэ абаха талаар дүй дүршэл халан абалсалгын зүблөөнүүдшье нэгэнтэ бэшэ үнгэргэгдөө hэн. Теэд зарим аймагуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй ногооной гурил татаха, сенаж дараха хэрэгтэ анхаралаа оройдоошье хандуулаагүйнь гайхалтай.

Үдэр хоногууд үнгэржэл байна. Тиимэhээ ажахынуудай үбhэшэд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгээ богони болзорто дүүргэжэ, hайн шанартай үбhэ ногооной гурил хуряажа, сенаж ехээр дарахые оролдохо, ажалаа улам хурдадхаха болоно. Хэрбээ урдынхяараа дабшабал, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ абахагүймнай элитэ гээшэл!

[Б]УРЯАД ОРОНДО [ТА]РЯА ХУРЯАЛГА ЭХИЛЭЭ

...ороной тарялан дээрэ ...гараа. Тэдэнэр мүнөө ...2,5 мянган гектар тал... хуряаха байна. Авто... республика дотор эгээн ... Улаан-Үдын аймагай ... колхозой таряашад та... хуряажа эхилээ.

...ахыда агротехникэ hай... ...гданхай. Жэшээлхэдэ, ... шэниисын бүхы та... минеральна үтэгжүүлгэ ...3150 мянган гектар та... ...тэй нэмэлтэ үтэгжүүл... Мүнөө тэрэнэй үрэ дүн... ...н. Забайкалиин шэрүүн ... колхоз дунда зэргээр ...13 центнерhээ бага бэ... абахаар хүлеэнэ. Ха... полинууд дээрэhээ ...шэ центнер ургаса ..., мүн горох hайнаар ...

...ажахын полинууд дээ... ...н. Полинууд эндэ жэг... хада уулын налуу га... ...мдаа эгсэ, уруудам га... ...ог. Тэгшэ, үргэн ехэ ... үгы шахуу. Тиимэ дээ... ...изаторнууд hайн дүр... ...алдаа дадаhан байха ...дын нэгэ налуу тала... ...айнууд гаража ерэбэ. ... дүршэлтэй механизатор ... Васильевич Михалевой ...ынхээ таряа хадажа ... Саша Казанцевай агрегат ...ида байхадаа тэрэ ма... ...доо, харин мүнөө ком... ...одожо ябана. Энэ за... ... машина, техникээ тү... ...абарилжа дүүргээд, ...үлэн таряагаа хадажа ...үхэр Казанцев шэнэ ... түргөөр танилсажа, ...механизаторнуудhаа дү... Агрегадай унагааhан ...гэ жэгдээр, таhалгаряа... ... шэнгеэр хэбтэнэ.

...комбайнернууд Виктор ... Ермаков, Леонид На... ...рий Киселев, Георгий ... Иван Павлов болон ... hайнаар хүдэлнэ. ... эхилhэнhээ хойшо тэ... ...регадууд оройдоо эмдэ... ...үү.

...ой главна агроном Павел ... Михалев нигэжэ хөө... рилэгшэд таряа хуряалгые hайнаар угтажа байна. Бага-Куналейн, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй. Зэдын, Сэлэнгын пунктнуудай коллективүүд ороохо тушаажа абалгада hайн бэлэдхэл хээ. Мүнөө жэл Заудинскын мелькомбинадта шэнэ элеватор хүдэлжэ эхилхэнь. Тэрэ элеватор 24,5 тонно ороохо багтааха, нэгэ доро 16 тонно ороохо час соо хатааха аргатай түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Гадна автономито республика дотор ороохо хатаадаг 35 түхеэрэлгэ бии. Тэдэнэр час соо 300 тонно ороохо хатааха хүсэтэй. 55 автопогрузчик бии. Тэдэнэй 41-ниинь ехэ ашаа тээдэг юм. hалхитуулан хатааха 180 мянган тонныи амhарта бэлдэгдэнхэй.

Зүгөөр таряа хуряалгые хаахаанагүй иимэ hайн бэлэдхэлтэйгээр угтаагүй. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо техникэ заhабарилга мүнөө болотор дүүргэгдээдүй. Тиихэдэнь хуряалгын хүдэлмэри орожо ерэнхэй. 28 комбайнуудай 12-ынь бэлэн бэшэ. «Сельхозтехникын» районно отделениин муу хүдэлмэри тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Комбайнуудай двигательнүүд Улаан-Үдын аймагай Тарбагатай тосхондо байдаг заhабарилгын предприятида заhагдана, харин таряа сохидог частьнуудыень — Сэлэнгын Тохой тосхондо заhагдадаг юм. Эдэ хоёр предприятинууд муу шанартайгаар заhабари хэнэ.

— hаяхан бидэнэр 12 комбайнние заhабариhаа асараабди. Теэд комбайн бүхэндэ дутуу дунда юумэнүүд олон байгаа, — гээд колхозой механизатор В. П. Малофеев хэлэбэ. — Двигателиин тоhоной насос хүдэлхэгүй гү, али динамо, резе, генератор, гэхэ мэтэ али нэгэн частинь хүдэлнэгүй. Бидэнэр өөhэдөө тэдэниине заhаха баатай болообди. Манай эндэ заhаха гээшэ бэрхэтэй ажал ха юм. Манай мастерскойнуудта запасной частьнууд олоор дуталдадаг.

Колхозой механизаторнуудай нигэжэ гомдохонь зүб. Теэд энэ ушар «Сельхозтехникын» Сэлэнгын отделениие эрхилэгшэ Ц. Л. Балдановай, главна инженер Д. М. Кречетовэй, мастерскойе эрхилэгшэ Ф. А. Медведевэй hанаае зобооногүй.

Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхоз хуряалгада муугаар бэлдээ. Мүнөө жэл бороо хурын ехээр орожо байхада, шииг ехэтэй ороохо абаха тухай hаналаа табиха шухала. Зүгөөр энэ ажахын складууд хатааха түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаагүй, хатаадаг түхеэрэлгэнүүд заhабарилагдажа дүүргэгдээгүй байhаар. Үшөө 1965 ондо совхоз ЗАВ-10 түхеэрэлгэ худалдажа абаhан аад, мүнөө болотор тэрэнээ тодхоогүй байhаар. Энэ үнэтэй сэнтэй түхеэрэлгын зарим детальнууд, частьнууд ажахын гурбан отделенинүүдэй складуудаар тарашанхай...

...колхозомнай 5150 гектар ...ото ургамалнууд та... Тэрэнэй 4 мянган ша... ...иксэ юм. Мүнөө жэлэй ... өөрын онсо шэнжэтэй. ...р, бороо хурын бага ...эhээ ургаса жэгдэ бэ... ...өө жэгдэ бэшээр урга... ...тэшэhэн, ногоон зан... ... таряае хуряаха боло... ...исын 60 процентые, ...ыдэнь амяарлан ху... Хуряалгын бүхы агре... ...үүр хадахаар түхеэ...

... Хяагтын «Родина», ... «Дружба», Зэдын XX ... нэрэмжэтэ колхозуу... ...брьский» Хэжэнгын, ... совхозууд, мүн респуб... ...ад ажахынуудай механ... ... таряа хуряалгые эм... ...эхилээ. Хамар-Дабаанай ... Трихэн нугын полинууд ...уряалга эхилээ.

... ороной ороохо тушаа... ... пунктнуудай хүдэлмэ...

Л. БАБИН,
«Сельская жизнь» газетын корр.
(«Сельская жизнь» газетын августын 30-най номерhоо абтаба).

ПААРАА ХАХАЛЖА ЭХИЛБЭ

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой механизаторнууд таряа хуряалгаяа hайн шанартайгаар дүүргэхэ тухайгаа республикынгаа колхоз. совхозуудай таряашадта хандаhан гээшэ. Таряа хуряалга эндэ түлэг дундаа ябажа байна. Хуряагдаhан полиин hолоомо дары түргэн суглуулhанай удаа хахална. hайнаар хахалагдаhан паар дээрэhээ ороохо таряанай тогтууритай hайн ургаса гарадаг гэжэ ажахын таряашад hайн мэдэдэг. Механизаторнууд үсөөхэн үдэртэ намарайнгаа паар хахалжа дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй ажаллана

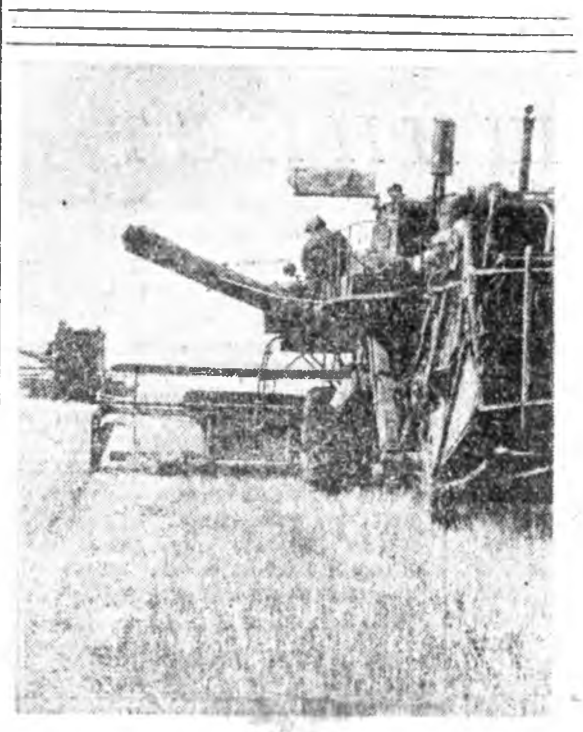

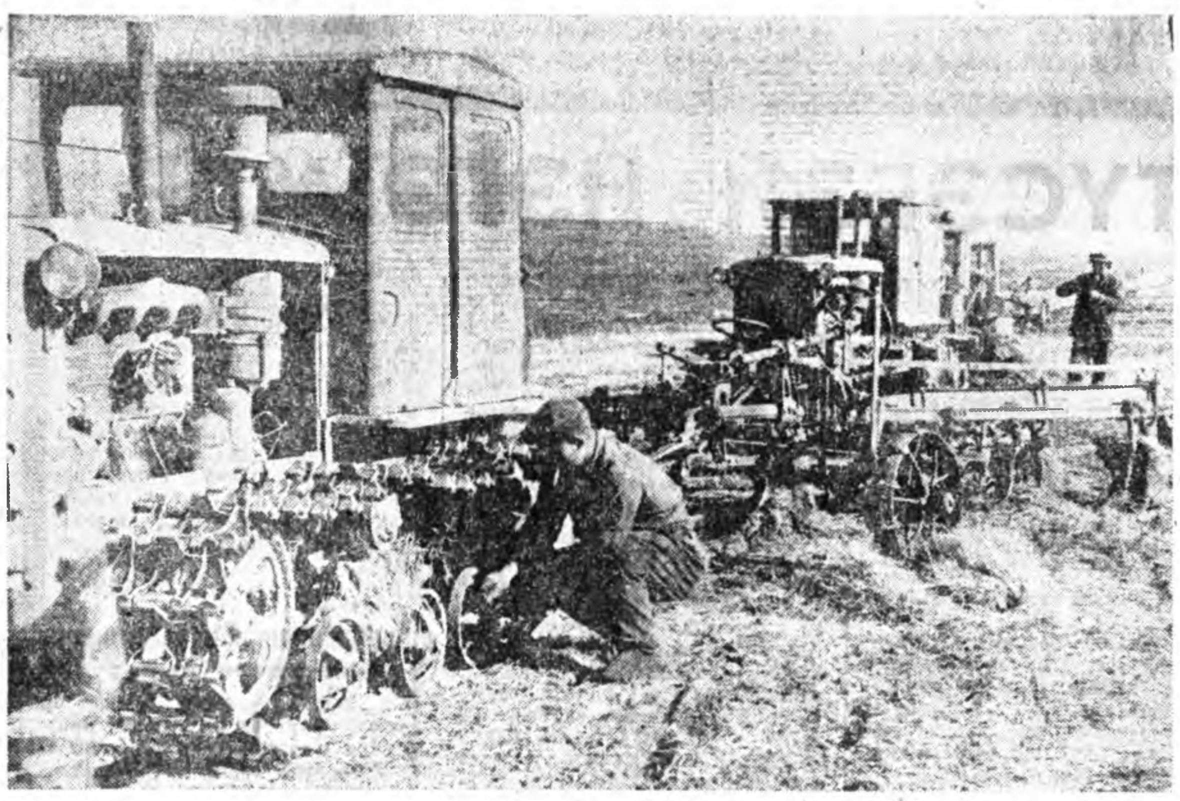

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүлэг комбайнуудай шэниисэ унагаажа ябахыень харанат. Паар хахалалгада ажаллажа байhан механизаторнууд забhарлалгын үедэ.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Новосибирскэ областиин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан

Августын 31-нэй үдэр областиин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан Новосибирскдэ болоҗо, хоёр мянга гаран хүн партийна, Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, ажахын эмхинүүдэй ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, эрдэм болон соёлой ажал ябуулагшад хабаадаа.

Эдэнэр 1972 оной арадай ажахын түсэб дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөнэй ябасые зүбшэн хэлсэбэ. Ургаса хуряалгаяа амжалтатайгаар үнгэргэхэ, ороохо таряа, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые гүрэндөө худалдаха асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа.

Эдэбхитэдэй суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ хэлэхэдэнь, эндэ байгшад халуунаар угтаба.

КПСС-эй Новосибирскэ обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Ф. С. Горячев суглаан дээрэ элидхэл хээ. КПСС-эй райкомуудай, горкомуудай секретарьнууд, промышленна ба хүдөө ажахын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, эрдэмтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл үгэ хэлэбэ.

1972 оной гүрэнэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, ургаса хуряалга эмхитэйгээр үнгэргэхэ, ороохо таряа, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые түсэбhөө гадуур худалдаха, ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхыень областиин ажалшадые эдэбхитэдэй суглаан уряалба.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ— БҮГЭДЭНЭЙ АНХАРАЛ

Ороной таряашад ниитын малда шухала тэжээлнүүдые бэлэдхэжэ үргэлжэлhөөр. Кукуруза хуряалгада, силос даралгада мүнөө гол анхарал хандуулагдана. Урда районуудай ажахынууд саахарай свёклын эшээр, тэрэшэлэн наран сэсэгээр силос даража захалаа.

Августын 31-дэ СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэhэнэй ёhоор, колхозууд болон совхозууд 58.771 мянган гектарай таригдамал ба хээрын үбhэ ногоо хуряажа абаад байба. Энэмнай түсэбэй 86 процент болоно. 46.954 мянган тонно үбhэн бэлэдхэгдээ. Казахстан үбhэ сабшажа абаха түсэбөө дүүргээ. Литва ба Эстониин ажахынууд даабаринуудаа дүүргэхэ дүтэлжэ байна.

Нёдондонойхиhоо хоёр дахин шахуу ехэ сенаж энэ жэлдэ дарагдаа. Литвагай, Эстониин, Латвиин, Белоруссиин, Молдавиин, Украинын, РСФСР-эй олохон ажахынууд иимэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Таряа хуряалгын дүүрэhэнэй hүүлээр полинууд дээрэхи hолоомон зөөгдэнэ. Энэ хүдэлмэри урда урдынхиhаа түргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Хадагдаhан таряалангай табанай дүрбэн хуби үлүүтэй hолоомо суглуулагдаа. Гэхэ зуура, бүхы орон дотор абажа үзэбэл, түсэбэй 45 процент болохо hолоомо сомогдоод байна.

1448 мянган тонно үбhэнэй витаминтай гурил бэлэдхэгдэжэ, хатаагдаа. Литватай, Эстониин, Туркмениин ажахынууд тиимэ гурил түсэбhөө гадуур бэлэдхэнэ.

ХАРТААБХАЯА МАШИНААР ХУРЯАНА

БРЯНСК. (ТАСС). Россиин Федераци дотор мүнөө жэл хоёр миллион шахуу гектарта хартаабха таригданхай. Энээнээ хайшан гээд түргэнөөр, хүсэ багаар гарган, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахаб, найдамтай hайнаар хадагалхаб гэhэн асуудал Брянскда нээгдэhэн республиканска семинар-зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Республикын колхозууд, совхозуудта оньhожоруулагдамал 216 мянган комплексно звено хартаабха ургуулдаг. Жэшээлхэдэ, Брянска область доторхи тиимэ звенонуудта 110 мянган гектар гэхэ гү, али хартаабхын бүхы плантацинуудай 92 процентнь даалгагданхай. Ондоошье областьнуудтахи иимэ хүдэлмэри оньhожоруулгын хэм хэмжээн эрид дээшэлээ.

Ленинградска, Московско, Ярославска, Владимирска ба бусад областьнуудай ажахынуудта хартаабха хуряаха шэнэ арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Түрүүшээр хартаабхаяа транспортёроор малтаад, хажуудахи рядуудтайнь худхадаг юм. Тиигэhэнэй hүүлээр комбайн ябуулжа, рядууд хоорондохине суглуулдаг, хажуудахи хоёр рядые малтадаг байна. Иим онол арга хэрэглэхэдэ, машинануудай бүтээсые ехэ болгоно.

Семинарта хабаадагшад хартаабха хуряалгые оньhожоруулхын тула бүтээгдэhэн машинануудтай танилсана, дүй дүршэлөө хубаалдана.

ОЙН БАЯРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаhан ГДР-эй Ильзенбург хотодохи (Магдебургын округ) булад-прокадан заводой хүдэлмэрилшэдэй үүсхэл республикын нийслэлэй ажалшадаар hайшаан дэмжэгдэө. Кабельна заводой, гэр байрануудые бариҕаг комбинадай коллективүүд мүнөө жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ байhан тухайдаа. Совет гүрэнэй ойн баярай хүндэлэлдэ абаhан социалис уялга тухайдаа СЕПГ-гэй Центральна Комитедтэ эльгээhэн бэшэгүүд доторoo элидхэнэ.

Германо-совет хани барисаанай бүлгэмэй хүндэлэлэй алтан тэмдэгээр шагнагдаhан, Берлиндэхи «Оберипрее» гэжэ кабельна завод байгша оной үнгэрhэн долоо hарын турша соо түсэбөөр хараалагдаhанhаа 5 миллион шахуу маркаар үлүү продукци бүтээн гаргаа. Үйлэдбэридөө шэнэ аргануудые хэрэглэн, научно-техническэ дэбжэлтэ туйлажа, СССР-тэ эльгээгдэхэ элдэб хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ уялгануудаа 109,8 процент дүүргэhэн, 4 миллион шахуу маркын сэнтэй үнгэтэ металл. арьбалhан байна. Үргэн хэрэглэлэй эд товар бүтээн гаргаха түсэбөө 119,4 процент дүүргээ.

Орон соогуур аяншалхаяа мордобо

Америкын олониитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, США-гай Компартиин гэшүүн Анджела Дэвис августын 31-дэ Ташкент ошохоёо Москваhаа мордобо. Орон соогуур аяншалхадаа, хүдэлмэрилшэдэй коллективүүдтэй, эрдэм болон соёлой ажал ябуулагшадтай, залуушуултан уулзахаар хараална.

БИ — СОВЕТ ХҮНБИ

„БУРЯАД ҮНЭНЭЙ" ШЭНЭ ГАРШАГ-АНКЕТЭ

СССР·50

Эхэ Совет ороноойнгоо алишье хизаарта хүдэлэ, океан далайн алишье зүг руу тамара, бүмбэрсэг дэлхэйн алишье гүрэн ошо — хамаагүй, юугээршье сэгнэшэгүй, юуйтэйшье жэшэхээр бэшэ, юугээршье андалдашагүй нангин эрхэ бидэнине нэгэдүүлдэг. Энэмнай «БИ — СОВЕТ ХҮНБИ» гэжэ омогоор хэлэхэ эрхэ болоно бшуу. Хаанта засагай хархис барга үедэ үндэһэ яһатанай хёмороон, шажан мүргэлэй дарлалта, баяшуулай хэрзэгы бадараан, үгытэйшүүлэй уйдхар гашуудал Россин ажалша арад·түмэнэй ажаһуудалай зайлашагүй жама ёһониинь, хууляар баталагдаһан хуби заяаниинь байгаа ха юм. Харин мүнөө агууехэ Совет ороной хүдэлмэришэншье, таряашаншье, алба хаагшашье адли тэгшэ эрхэтэй, социальна нэгэл уг үндэһэтэй, нэгэл социальна шэнжэтэй хүнүүд болонхой.

«Би — совет хүнби» гэжэ хэлэхэ ёһотойл арюун нангин эрхэтэйбди. Энэ эрхэ ямар нэгэ дээдын зарлигаар бидэндэ үршөөгдөөгүй, харин 1917 оной Октябриин хубисхалай агуу илалтаар туйлагдаад, 1922 оной декабриин 30-да ССР Союзай байгуулагдаһан түүхэтэ үдэрөөр эсэслэн батадхагдаа. Энэ эрхэмнай совет арадай 50 жэл соо гаталһан гайхамшаг замаар шэрээгдээ.

Гэхэтэй хамта совет хүн байха гээшэ, тиигэжэ өөрыгөө нэрлэхэ гээшэ бидэнэй бэедээ даажа абаһан харюусалгатайшье, хүндэтэйшье уялга мүн. Ёһотойл совет хүн хаанашье, хэзээдэшье, ямаршье сагта Владимир Маяковскиин «Уншагты, атаархагты, би — Советскэ Союзай эрхэтэнби» гэһэн дүлэтэмэ үгэнүүдые ухаан бодолдоо, улаан зүрхэндөө. арюун сэдьхэлдээ мартагдашагүйгөөр хадагалжа ябадаг. Юуб гэхэдэ, энэмнай халуун инаг дуран мэтэ нангин мэдэрэл болоно. Советскэ Союзай эрхэтэн... Энээн тухай гүнзэгыгөөр бодомжолоод үзэел, нүхэд! Сэбдэг хүйтэн тундрын юкагир гү, али сэсэрлигтэ Молдавиин хүбүүн, Тянь-Шаниин хормойн таджик гү, али Байгалай эрьеын буряад—юрэдөөл, СССР-эй алишье республикада ажаһуудаг бидэнэр бултадаа—совет патриодууд нэгэл социалис Эхэ ороной үхибүүд болонобди. Манай түрэл газар дайда, манай Эсэгэ орон — Номгон океанһаа Балтиин далай хүрэтэр, Хойто Мүльһэтэ океанһаа Памир. Кавказ хүрэтэр нэмжыһэн заха хизааргүй дайда. Энэ газар дайдада мүндэлһэн хото городууд, промышленностиин гигантнууд, хүдөө тосхонууд гэхэ гү, али бии болоһон, бодоһон бүхы юумэн — манай ороной зуу гаран үндэһэ яһатанай гараар бүтээгдэһэн бүгэдэнэй баялиг, совет арадай баялиг болгогдоо.

Бүхы совет арадуудай эбтэй эетэй, үнэр баян бүлэ соо Буряадаймнай республика бүрин эрхэтэ гэшүүниинь болоод хэтэ заяанһаа хүсэдэг жаргалаа эдлэжэ байна. Ленинэй партиин сэсэн мэргэн национальна политикын ашаар, Совет ороной аха дүү арадуудай, нэн түрүүнород арадай энэрхы сэдьхэлэй туһаламжаар Буряадай Автономито Совет Социалис Республика экономико болон соёл культурынгаа хүгжөөлгэдэ асари ехэ амжалтануудые туйлаа. СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэрые бидэ. Буряадай ажалшад, баян дэлгэр байдалтай, эсэл жаргалтай, омог баяртайгаар угтахамнай. Энэ ойдо бэлэдхэл КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байһан сагта ябуулагдажа байнхай.

«Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор иигэжэ заагдана: «СССР-тэ социализм ба коммунизм байгуулгын жэлнүүдтэ хүнүүдэй түүхэтэ шэнэ нэгэдэл—совет арад бии болоо». Гэхэтэй хамта тэндэ совет хүнэй онсо шэнжэ, абари зан, ажал ябуулга тухай тодорхойгоор хэлэгдэнхэй. Энэнь юуб гэбэл, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байлга, социалис патриотизм ба интернационализм, ажалай болон ниитэ-политическэ үндэр эдэбхи үүсхэл, мүлжэлгэ болон дарлалтада, үндэһэ яһанай болон расын илгаа баримталдаг хуушанай үзэл бодолдо эрид эсэргүү тэмсэл, бүхы оронуудай ажалшадай ангиингаа талаар һаналаа нэгэдэлгэ болоно. Совет хүнэй эдэ бүхы шэнжэ шанарынь тэрэнэй үдэр бүриин ажал хүдэлмэридэ, арюун хэрэгтэ, һуралсалда, ажаһуудалда эли тодоор харагдадаг, бэелдэг.

ССР Союзай 50 жэлэй ойе угтуулан, «БИ — СОВЕТ ХҮНБИ» гэһэн шэнэ гаршаг-анкетэ «Буряад үнэн» газетэ нээхэнь. Тиихэдэ анкетымнай асуудалнуудта харюусахыень уншагшадаа уринабди.

«БИ — СОВЕТ ХҮНБИ» гэһэн анкетымнай асуудалнууд.

1. Совет хүн. Тэрэнэй эгээл һайн һайхан шэнжэ шанар тухай юу хэлэхэ байнабта?

2. Арадуудай хани нүхэсэл. Энээниие гэршэлһэн ямар жэшээ дурдахабта?

3. Минии хубиин хэрэг — бүгэдын хэрэг. Энэ хадаа совет хүнүүдэй ажабайдалай ёһо заншал болонхой. Та өөрынгөө гү, али танил талынгаа ажабайдалһаа ямар жэшээ харуулха байнабта?

4. Совет хүнби гэһэн омог мэдэрэл хаана, хэзээ, ямар ушарта танай досоо түрэһэн байнаб?

5. Ёһотой совет хүнэй абари зан, шэнжэ шанар харуулһан, өөртэйтнай гү, али танилтайтнай тохёолдоһон ушар тухай хэлэжэ үгыт.

6. ССР Союзайнгаа 50 жэлэй ойе ямар амжалтануудаар угтахаяа байһан, эрмэлзэл, найдалнууд тухайгаа хөөрэхыетнай уринабди.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД! Анкетымнай асуудалнуудта харюусахыетнай хүлеэнэбди, бэшэгүүдыетнай газетынгээ хуудаһанда толилхобди. Дурадхагдаһан асуудалнуудта харюусахаһаа гадна, Танда тон шухалаар һанагдаһан дурдалга, дурадхал, һанамжануудаа эльгээбэлтнай, ехэтэ баясан абаха байһанаа мэдүүлнэбди.

ХҮНДЭТЭЙ АЙЛ[...] БОЛОНХО[...]

[...] ойлгуулна. Нэгэ үгөөр [...] «Коммунизм» колхозой [...] талай хүдэлмэрилэгшэд [...] шадай дунда хүндэтэй ай[...] лонхой.

С. БАН[...]

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

БЭРХЭ МАШИНИСТ

Гусиноозёрскын № 7/8 шахтын шахтёрнууд, аха дүүнэр Илья, Петр Бурлаковууд коллектив соогоо дүршэлтэй бэрхэ, оролдосотой хүдэлмэришэд гэжэ суурханхай юм. Тэдэнэр һара бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Мүнөө 10—18-дахи жэлээ хүдэлжэ байһан аханартаяа хамта гурбадахи дүү хүбүүниинь, Дмитрий Бурлаков хүдэлхэеэ ерэнхэй. Тэрэ аханартаа адли баһал мэргэжэлтэй һайн шахтёр болохонь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аха дүүнэр шахтёрнууд, Илья, Пётр Бурлаковууд.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, бага гаргашатайгаар ехэ нүүрһэ малтаха гэһэн шухалын шухала зорилго манай Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэд урдаа табина. Халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын тула мүнөө хүн бүхэн оролдоно.

Залуу машинист Анатолий Кузьмич Шевченко һара бүриингөө даабари 45—50 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэ оньһон техникэ һайн мэдэдэг, үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэн юм. Галуута-Нуурай шахтоуправлениин эрхим түрүү машинист Пётр Илларионович Коноваловтай хамта нилээд удаан хүдэлһэн.

Газар малтадаг хүсэ ехэтэй экскаваторнуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэнь үшөөл бага. Оньһон техникэеэ һайнаар мэдэхэ хэрэгтэй болоно ха юм. Тиимэһээ А. К. Шевченко мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг. Үдэшэндөө һуралсажа, дунда һургуули дүүргээ бэлэй. Техникумдэ орохоор бэлдэжэ байна.

Мүнөө Анатолий Шевченко халаан бүриингөө даабари холо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэ байгша он соо 1 миллион кубометр газар малтаха гэһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тиигэ энэ жэлэй долоон һара соо 556 мянган кубометр газар малтажа, урдаа табиһан хараа түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Олон жэлэй туршада оролдосотойгоор хүдэлжэ байһанайнгаа түлөө А. Шевченко «РСФСР-эй социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа бэлэй. Тэрэнэй үбсүүндэ Шахтёрой алдарай гурбадахи шатын тэмдэг толотожо байдаг.

Тэрэнэй жолоододог 5.119-дэхи номерой ЭКГ-я тухэлэй экскаватор минута соошье мини байнгүйгөөр хүдэлжэ байдаг. Хура бороо, һалхи шуурга илгангүй хүдэлжэ, республикынгаа промышленностиин хэрэгләмжые «хара алтаар» хангана. Машинист Анатолий Шевченко энэ шухала хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байһандаа урматай. Тэрэ үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхэ гэһэн зорилго урдаа табидаг. Тиимэһээл халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, нүхэдэйнгөө магтаалда хүртэнэ.

Б. РИНЧИНОВ,
Галуута-Нуурай шахтоуправлениин салин хүлһэнэй таһагые даагша.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ НЭГЭ МҮР

Ороной хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 128 миллиард 600 миллион түхэриг гаргашалагдаха гэжэ СССР-эй арадай ажахын 1971—1975 онуудай түсэб соо бэшээтэй.

СССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо Алексей ДУБРОВИН табан жэлэй түсэб соо хэлэгдэһэн энэ тоое Хэблэлэй һониной агентствын гүйлтаар тайлбарилан, иигэжэ хөөрэнэ.

128,6 МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ ЕХЭ ГҮ, АЛИ БАГА ГҮ?

Арадай түхэриг бүхэн — үнэтэ сагаан зөөри гээшэ. Миллион, миллиард тухай хэлэгдэнэ бшуу. Юһэдэхи табан жэл соо хүдөө ажахыда һомологдохо мүнгэнэй ехэ, багые ойлгохын тула нэгэдэхеэр, үнгэрһэн жэлнүүдэй гаргашатай, хоёрдохёор, ороноойнгоо бүхы арадай ажахыда һомологдохо мүнгэнтэй жэшэжэ үзэхэ хэрэгтэй.

Долоодохи табан жэлэй үеэр (1961—1965 онууд) хүдөө ажахыда 48,6 миллиард түхэриг, наймадахи табан жэлдэ (1966—1970 онууд) — 81,9 миллиард түхэриг гаргашалагдаһан байна. Иигээд ерэхэдээ, үнгэрһэн табан жэлэйхиһээ 1,6 дахин ехэ, харин тэрэнэй урдахи хоёр табан жэлые сугтань абаһантай адли мүнгэн мүнөөнэй табан жэлдэ һомологдохо болоно.

Хүдөө ажахыда зорюулагдаха мүнгэн арадай ажахын капитальна хүдэлмэридэ һомологдохо бүхы мүнгэнэй 26 процент болохо. Долоодохи. наймадахи табан жэлнүүдэй үеэр тус тустаа 20,23 процент байһан юм. Советскэ Союзай Коммунис парти хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ али тухай ехэ анхарал хангуулнаб гэжэ энээн дээрэһээ ойлгохоор.

Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй гурбанай хоёр хуби шахууе гэхэ гү, али 83,1 миллиард түхэригые түрэн гаргашалха байна. Материалнууд ба техническэ хэрэгсэлнүүдээр колхозуудые хангаһанай ашаар эдэмнай хүдөө ажахын капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй гурбанай нэгэ хуби гэхэ гү, али 45,5 миллиард түхэриг гаргажа үгэхэ аргатай байха. Энэ ушар колхозно секторэй экономическа бата бэхи байһые гэршэлнэ.

ҮЙЛЭДБЭРИИН ХЭРЭГЛЭМЖЭДЭ — 110 МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ

Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй гол хуби — 86 процентнь үйлэдбэриин хэрэглэмжэдэ зорюулагдаха юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгэ мүнөө тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэһээ үндэһэлнэ. Ондоогоор хэлэбэл, таряашан — таряалангай гектар бүриһөө, малшан—мал, шубуун бүриһөө улам ехэ ашаг оруулдаг болохо зэргэтэй. Гэхэтэй хамта хүдөөгэй ажалшадай хүдэлмэри хүнгэдхэгдэхэ ёһотой. Үйлэдбэридэ эрдэм ухаанай, ажалай туйлалтануудые нэбтэрүүлкэ, оньһон аргануудые, автомадуудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй, хими, газараа уһалха, шанаржуулха хүдэлмэри улам үргэдхэһэнэй, үйлэдбэриин технологи һайжаруулһанай үндэһөөр эдэ зорилгонууд бэелүүлэгдэхэ ушартай. Эдэ бүхы үйлэдбэриин хэрэглэмжэдэ юһэдэхи табан жэлэй турша соо 110 миллиард түхэриг гаргашалагдаха.

ГАЗАРАА УҺААР ХАНГАХА, ШУХАЛА ТҮХЕЭРЭЛГЭНҮҮДЫЕ БАРИХА ХЭРЭГТЭ 24,7 МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ ГАРГАШАЛАГДАХА

Газараа шанаржуулга—гектар бүхэнэйнь ургаса дээшэлүүлхэ гол арга мүн. Манай орон дотор уһа шиигэй дутаһанһаа гү, али тэрэнэй үлүүсэ ехэ байһанһаа таряалан хохидодог.

Тиимэһээ табан жэлэй түсэбөөр иимэ хэмжээнүүд хараалагдана гэбэл:

— 3,1 миллион гектар газар уһалха.

— 3,8 миллион гектар уһалагдадаг газарые бүри һайжаруулха,

— 41,2 миллион гектар бэлшээри уһалагдадаг болгохо,

— 5 миллион гектар газар хатааха,

— 9,6 миллион гектар газар дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри эмхидхэхэ.

62,7 миллион гектар талмай дээрэ хэгдэхэ мелиорациин, уһаар хангаха түхеэрэлгэнүүдые бариха хэрэгтэ 24,7 миллиард түхэриг гаргашалагдаха.

Совет республикануудай хамтарһаар 50 жэлэй ойн тэмдэглэгдэхэ мүнөө жэлдэ республика бүхэндэ ирригационно-мелиоративна ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

МАЛ АЖАЛ ХҮГЖӨӨЛГЭДЭ — 27 МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ

Үйлэдбэридэхи капитальна хүдэлмэридэ зорюулжа һомологдоһон мүнгэнэй дүрбэнэй нэгэ хубинь малай, шубуунай байрануудые барилгада гаргашалагдаха юм.

Энэ мүнгэн хоёр шэглэлээр ашаглагдаха:

— колхоз, совхозуудта шэнэ фермэнүүдые бариха, хуушануудые заһаха, ехэ болгохо;

— мал ажалай продуктнуудые промышленна аргаар үйлэдбэрилхэ тусхай томо комплекснуудые бии болгохо.

Түрүүшынь шэглэл 20 миллиард шахуу түхэриг хэрэглэхэ, мүн хоёрдохи шэглэлыньшье жэл ерэхэ бүри улам үргэдэхэ.

ШЭНЭ МАШИНАНУУДЫЕ БҮТЭЭЛГЭДЭ — 30,6 МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ

Наймадахи табан жэлэй һүүлэй жэлдэ (1966—1970 онууд) оронойимнай поли дээрэ 2 миллион трактор, 638 мянган комбайн, 1,2 миллион ашаанай машина хүдэлжэ байгаа. Һомологдоһон 30 миллиард түхэригэй ашаар юһэдэхи табан жэлэй һүүл тээшэ тракторай тоо — 16, таряа хуряадаг комбайнуудай — 15, ашаанай машинануудай — 53 процентээр нэмэхэ.

ХҮДӨӨГЭЙ СОЕЛ ГЭГЭЭРЭЛ БОЛОН АЖАҺУУДАЛДА — 18.6 МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ

Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон бүхы мүнгэнэй 14 процентнь үйлэдбэриин бэшэ хэрэглэмжэдэ зорюулагдана. Энээнэй ашаар хүдөөдэ байрын гэрнүүд, хүүгэдэй яслинууд, клубууд, худалдаа наймаанай предприятинууд болон больницанууд баригдаха.

МҮНГЭЕЭ ҮРЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР АШАГЛАХА

Хүдөө ажахын капитальна хүдэлмэридэ зорюулжа һомологдоһон мүнгэнэй угаа ехэ байһые харанабди. Түрүүшын ээлжээнэй зорилго юун болоноб гэхэдэ, угтэһэн мүнгэнэй түхэриг бүхэниие үрэ ехэтэйгээр, зүбөөр гаргашалха шухала. Энэмнай нэн түрүүндэ эрдэмтэдэй, конструкторнууд болон проектировщигуудай ажалһаа ехээр дулдыдаха байна. Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй түсэб СССР-эй арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи научно-техническэ туйлалтануудай эрхэ байдалда бэелүүлэгдэхэ байна бшуу.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ ХЭГДЭЭ

Юһэдэхи табан жэлэймнай хорёод һарань үнгэрбэ. Тиимэһээ хүдөө ажахын капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэ ашаглаха программын хэр бэелүүлэгдэжэ байһые хараха аргатай болонхойбди.

Гансахан 1971 ондо гүрэнэй, колхозуудай мүнгэ зөөреэр 15 миллион толгой малай байха байранууд, 5,7 миллион тахяагай байха томо фабриканууд, жэлдээ 10,6 миллион дальбараае мяхан болгохоор тэжээхэ предприятинууд баригдаа. Мүн шэнэ элеватор, склад, үрэһэ хадагалха склад, заһабари хэхэ предприятинууд баригдаа... Ростов-на-Дону, Таганрог городуудай комбайн бүтээдэг заводууд таряа хуряаха шэнэ түхэлэй машинануудые гаргажа эхилээ.

Мелиораторнууд жэл хахад соо 540 мянга гаран гектар уһалагдадаг газарые совхозууд, колхозуудта шанаржуулжа үгэһэн, миллион гектар газар хатааһан, 9,6 миллион гектар бэлшээри уһалагдадаг болгоһон байна.

ОЙРЫН ДҮНГҮҮД

Табан жэлэй түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэхэдэ, хүдөө ажахын продукциин ниитэ хэмжээн үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ 20—22 процентээр нэмэхэ. Ороохо таряа ургуулан абалга дунда зэргээр жэлдээ 194 миллион тоннодо хүрэхэ (29,5 миллион тонноор нэмэхэ), сэбэрлэгдээгүй хлопок хуряан абалга 7,2 миллион тонно болохо (нэмэлтэнь 1,1 миллион тонно). Орооһото ургамалнуудай абтаса — хүдөө ажахын ашаг үрын дээшэлһые гэршэлхэ эгээн шухала зүйл— дунда зэргээр гектар бүриин 4 центнерээр нэмэхэ ёһотой. Ажалай бүтээсэ 38 процентээр дээшэлхэ.

Хүдөөдэхи ажалай, ажаһуудалай хангагдаса городойхидо дүтэрхы болоно. Ажалай түлөөһэн иимээр нэмэхэ: совхозой хүдэлмэрилэгшэдэйхи — 21, колхозниигуудай — 31 процентээр ехэ болохо. Хүдөөгэй хүдэлмэришэдэй, колхозно таряашадай ажалай түлөөһэнэй адли боложо байһые һүүлэй хоёр тоо харуулна.

Эдэ бүгэдэмнай ойрын дүнгүүд болоно. Капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололго ороной хүдөө ажахые эрид һайжаруулжа, тэрэнэй ашаг үрэдэ гансахан, мүнөөнэй табан жэл соо бэшэ, мүн саашанхи жэлнүүдтэ һайнаар нүлөөлхэ байха.

(АПН).

Россин эгэшэ дү[...] республикануу[...]

ВАГОНУУД-СТОЛОВОНУУ[...]

КАЗАНЬ. Лениногорско заһабарилгын-механическа завод [...] янзын продукци — вагонууд-столовонуудые бүтээдэг болобо. [...] нефтьшэдэй үрэмдэлгын бригадануудай хэрэглэмжэ хангаха [...] готой. Тиимэ вагонуудые бүтээлгэдэ хэрэглэгдэхэ материал [...] мүнгэн «Татнефть» нэгэдэлэй зүгһөө һомологдоо. Эгээл түрү[...] иимэ вагон-столово Лениногорскдохи үрэмдэлгын управлени[...] дэлжэ эхилэнхэй.

Альметьевск, Лениногорск, Бугульма гэхэ мэтэ нефтьшэ[...] родууд, тосхонуудта ниитын эдеэ хоолой газарнууд олошоржо [...] Эндэ мүнөө нэгэн доро 6 мянга гаран хүн һуужа эдеэлхэ [...]

А. ДЬЯЧЕНК[...]
ТАСС-ай [...]

1972 ОНОЙ АБИТУРИЕНТНҮҮД

ЧЕБОКСАРА. Мүнөө жэл Чувашай дээдэ һургуулинуудта [...] шалгалта 6 мянган хүбүүд, басагад бариба. Тиин республи[...] дэ һургуулинуудай түүхэдэхи 40 жэл соохи эгээл олон абиту[...] нүүд болоно. Эдэнэр хорин үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө [...] дэһэн студентнэрэй бүлэдэ орохонь. Ороной элдэб республи[...] ластьнуудай залуушуул Чувашта һурахаяа ерэдэг.

Дээдэ һургуулинуудтахи һуралсалай шэнэ жэлэй онсо [...] юуб гэхэдэ, колхоз болон совхозуудай стипендеэр һурагша[...] олошорно. Тэдэнэй тоо мүнөө жэлдэ хоёр дахин олошорхо.

А. СТУДЕНЕЦКИ[...]
ТАСС-ай [...]

ОВОЩОЙ БАЯН УРГАСА

Хойто-Осетиин городһоо һая нааша үзэгдөөгүй баян урга[...] на. Ардонско, Пригородно ба Кировскэ районуудай ажахы[...] уһалагдадаг газар илангаяа ехэ ургаса үгөө. Эндэхи олохон [...] нүүд гектар бүриһөө 260 центнер үгэрсэ, помидор хуряажа [...] Хуряагдаһан овощ тэрэ дары илгагдан буйлуулагдана.

Овощой шэнэ ургасаар хэгдэһэн түрүүшын 50 вагон [...] Ардонско ба Черменскэ заводууд Сибириин улад зондо эль[...] 1,5 миллион баанха урэ жэмэсэй компот болон жэмэсэй [...] холын хойто зүгэй ба Алас-Дурнын районуудта эльгээгдэбэ.

Т. ЕФИМ[...]
ТАСС-ай [...]

ЭМ ДОМТО УРГАМАЛНУУДЫЕ СУГЛУУЛНА

КЫЗЫЛ. Тувын ой тайга эм домто ургамалнуудаар эл[...] Республикын ангуушад жэл бүри булганай, хэрмэнэй, һо[...] үнэгэнэй, бусадшье элдэб ангуудай үнэтэ арһа хэдэн мян[...] тушаадаг. Леспромхозууд, тайгын баялигые олзоборилхо [...] нууд зунай, намарай һарануудта хэдэн зуун тонно һархаг, [...] ба алирһа суглуулна. Эмтэ ургамалнуудые суглуулагшад ой[...] гада гаранхай. Республикын гүшаад аптекэ тиимэ ургама[...] суглуулдаг юм.

Тувын аптекэнүүдэй түбэй складта 500 гаран килограм[...] ургамалнууд, тэрэ тоодо зуу гаран килограмм моралай үндэ[...] шаагдаад байна.

М. ХУНКА[...]
ТАСС-ай [...]

Зэдын аймагай Ленинэй орденто Борьёогой совхозой 50 гара мянган хонидой 90 гаран процентнь нарин нооһо үгэнэ. Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент Р. П. Пилданов хэдэн жэлэй туршада научна хүдэлмэри эндэ ябуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) зоотехник-селекционер Д. Цырсонов, ажахын главна ветврач В. Выборов, ахалагша хонишон Д. Свистунов гэгшэд хониной нооһо үзэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Үсэгэлдэр һургуулинуудта хэшээлнүүд эхилбэ

ФОТОРЕПОРТАЖ

МЭНДЭ АМАР, ҺУРГУУЛИ!

Хэдэн хоногто бүрхэг байһанаа, мүнөөдэр тэнгэриине сэлмэжэ, сентябриин 1-нэй урихан наран һургуулинуудай сонхонуудта хурса туяагаараа шадаба.

Энэ үдэр — Эхэ ороноймнай һурагшадай, багшанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй, түрэлхидэй һайндэр. Энэ үдэр оломянган үхибүүд хангалтама сэсэгүүдэй баглаануудые баринхай, һургуулиин богоһо түрүүшынхеэ алхаба.

Үглөөнэй юһэн саг. Улаан-Үдын 19-дэхи дунда һургуулиин газаа һурагшад олоороо жагсанхай. Түрүүшын хэшээлэй эхилхэ, хүдөө хонхын жэнгирхэ мартагдашагүй энэ үдэрэй жагсаалда мүнгэлһэн бишыхан хүбүүд, басагадай шарайнуудта һайндэрэй гол жаргалта тэмдэг үзэгдөөдхинэ.

19-дэхи һургуулиин директор Наталья Иннокентьевна Роголева багшанарай энэ жагсаалые нээжэ, һуралсалай шэнэ жэлээр һурагшадые халуунаар амаршалба.

— Мүнөө жэлдэ манай һургуулида 180 гаран хүбүүд, басагад нэгэдэхи классуудта оронь. Хүүгэдэй саадтаа һаяхан наадаһан эдэ бишыхан эрхэтэдые өөһэдынгөө эбтэй бүлэдэ абая! — гэжэ Наталья Иннокентьевнагай хэлэхэдэ, ахалагша классуудай һурагшад баяртайгаар альга ташана.

...Хүгжэм зэдэлнэ. Нэгэдэхи классуудта һураха бишыхан хүбүүд, басагад талмай дээрэ гаража ерэнэ. Бултанайнь гарнуудта—баглаа сэсэгүүд.

Мүнөө жэлдэ энэ һургуулида нэгэдэхи дүрбэн классуудай үүдэн үргэнөөр нээгдэжэ, үхибүүдые оруулхань.

Нэгэдэхи классуудта зааха багшанар Т. Н. Максимова, Т. И. Москвитина, Е. И. Чумакова, В. С. Фомичева гэгшэдтэ директор Н. И. Роголева «Эрдэм номой түлхюур» барюулжа, һургуулиин богоһо түрүүшынхиеэ алхаһан багашуулые ном һударилжа һайнаар һургажа, эрдэмтэй, хүмүүжэлгэн бэрхэ хүнүүд болгон хүмүүжүүлхыень уряалба.

Хүхюу хүгжэм шангадана. Альга ташалган аадар бороодол шааяна...

КПСС-эй Октябрьска райкомой зүгһөө нүхэр Кобылкина, шефүүдэй зүгһөө Бурядай мебельнэ фабрикын хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Назарова, түрэлхидэй зүгһөө нүхэр Ширяев, багшанарай зүгһөө нүхэр Максимова гэгшэд үгэ хэлэжэ, эрдэм номдо һайн һуража, коммунизм байгуулха, коммунизмда ажаһууха ёһото совет хүнүүд болохыень һурагшадые уряалба.

Зүб даа. Парти, правительствамнай эдир үетэнииe хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Багшанар, эмшэлэгшэд, хүмүүжүүлэгшэдэй салин хүлһые 1972 оной сентябриин нэгэнһээ дээшэлүүлхэ гэһэн Тогтоол энээндэ эли тодо гэршэ болоно бэшэ аал! Мүнөө республикадамнай нилээд олон шэнэ һургуулинууд нээгдээ. Буряадаймнай колхоз, совхозуудай, леспромхозуудай туһаламжаар һургуулиин 18 ордон, 19 интернат, хүүгэдэй 10 саад, спортын 12 зал, 16 столово, багшанарай 117 байра баригдажа үгтэбэ ха юм. Һайнаар һураха, эрдэм ном гүнзэгыгөөр шудалха бүхы арга боломжо манайда бии. Омогорхомоор даа!

Улаан-Үдын 19-дэхи энэ һургуулида мүнөө жэлдэ 1800 гаран үхибүүд һурахань. Дала гаран багшанар үглөө бүри классуудай үүдэ татан орохонь.

...Үнинэй багша Зинаида Ивановна Петровагай хажууда залуу багша Анна Михайловна Дамбуева ерэнэ. Хоюулан юушьеб аалихан зүбшэнэ. Анна Михайловна Дамбуева энэ жэлдэ багшанарай дээдэ һургуули дүүргээ. Ахалагша классуудта математика зааха. Энэ үдэр түрүүшынгээ хэшээл эхилхэнь.

Түрүүшын хонхо жэнгирбэ. Ахалагша классуудай һурагшад нэгэдэхи классуудта һурахаяа ерэһэн бишыхан хүбүүд, басагадые хүтэлэн, һургуулиин ордон соо оруулжа, партануудтань һуулгаба.

Мэндэ амар, һургуули!

Нигээд лэ эрдэм ном шудалалгын түрүүшын хэшээл эхилбэ даа!

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. 19-дэхи һургуулиин һурагшадай баярта жагсаал. 2. Һургуулиин директор Н. И. Роголева һурагшадаа амаршална. 3. Нэгэдэхи «г» классаа түрүүшын хэшээл эхилбэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАИ фото.

ҺАЙНААР ХУДЭЛДЭГ КЛУБ

Сэлэнгын аймагай Тохой нютагай хүдөөгэй клубай хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн һайндэрые угтуулан, һонирхолтойгоор, дуун бүляамаар ажалаа эмхидхэнэ. Клубые даагша Надежда Ринчиновна Галданова һайнаар үдэшэнүүдые үнгэргэдэг.

Һаяхан колхоз тухай эрхим дуунай конкурс соносхогдоо. Мүн «СССР-эй арадуудай эб найрамдал», «СССР-эй байгуулагдаһанай түүхэтэ удха шанар» гэһэн темэнүүдээр аман журнал гаргагдаад байна.

Залуушуулай гэр бүлэ бололго, паспорт барюулалга болон бусад хэмжээ ябуулганууд жабхалан оршон байдалда үнгэргэгдэдэг. Хүхюу наадан, аттракционууд эмхидхэгдэдэг.

Клубай үүдэнэй хажууда үлгөөтэй «Һэрюун һэбшээн» гэжэ ханын газетэдэ таряа хуряалгын, үбһэ бэлэдхэлгын хэр зэргэ байһан тухай һүүлэй мэдээсэлнүүд саг үргэлжэ толилогдодог.

Һонирхолтой лекци шагнахаяа, хүхюутэйгээр сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэеэ хүгшэн залуугүй ажалшад клубтаа суглардаг.

П. УГРЮМОВ.

ОЛИМПИИН НААДАНАЙ ЗУРГААДАХИ ҮДЭР...

МЮНХЕН-72

МЮНХЕН, августын 31. **(ТАСС-ай тусхай корр. Б. Бухольцев, В. Кукушкин. Ю. Хромов).**

ДҮРЭ БУЛЯАЛДАЛГААР үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Совет оронoй бүхэнүүд Леван Тедиашвили (дунда зэргын шэгнүүртэй), Загалав Абдулбеков (хүнгэн шэгнүүртэн) гэгшэд эрхимлэжэ, Олимпиин наадanай чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Бүхэшүүлэй дундаһаа манай оронoй бусад спортсменүүд түрүүлжэ ябана.

...Тбилиссиин университедэй студент ерээдүйн юрист Тедиашвили урда тээнь дэлхэйн чемпион болоһон байна. Энэ жэлдэ тэрэ Олимпиин наадanай чемпион болохоор бэеэ зэһэһэн. Юуб гэхэдэ, энэнь һаяар үнгэргэгдэхэ хурим дээрэнь бэлэг боложо үгэхэ бшуу.

Нүгөөдэ бүхэ — Загалав Абдулбеков үнгэрэгшэ жэлдэ Софида үнгэргэгдэһэн барилдаан дээрэ шалгаржа, дэлхэйн чемпион болоһон нэрэ зэргэтэй. Мүнөө тэрэ хүдөө ажахын институтда һуралсажа ябана. Америкын бүхэ Бен Петерсон дунда зэргын хоёрдохи шэгнүүртэн сооһоо шалгаржа, алтан медальда хүртэһэн байна. Мүн Японой Хидеки Янасида дэлхэйн чемпионойнгоо нэрэ зэргэдэ Олимпиин наадanай чемпион гэһэн нэрэ нэмэбэ. Тэрэ хүнгэншэг шэгнүүртэн сооһоо тодорһон байха юм.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэн сооһоо манай бүхэ Роман Дмитриев (Яхадай АССР) Олимпиин наадanай алтан медаль абаба. Хүнгэншэг шэгнүүртэй Арсен Алахвердиев — мүнгэн, дундуурһаг шэгнүүртэн сооһоо Дэн Гейба (США) — алтан, Руслан Амуралиев (ССР) — бронзо, хүндэшэг зэргын шэгнүүртэн сооһоо Иван Ярыгин, хүндэ шэгнүүртэй Александр Медведь гэгшэд Олимпиин алтан медальнуудта хүртэбэ. Тиигэжэ Александр Медведь гурбадахяа Олимпиин наадanай чемпион болобо.

Мүрысөөнэй табан зүйлөөр наадаһан манай оронoй мастернууд командаараа эрхимлэжэ, Олимпиин наадanай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Дэлхэйн чемпион Борис Онищенко, Мохикэдэ үнгэргэгдэһэн Олимпиин наадanай бронзо медальда хүртэһэн Павел Леднев, түрүүшынхеэ наадanда хабаадалсаһан Владимир Шмелёв гэгшэд табан үдэрэй туршада ана мана тулалдахадаа, дүн хамтадань 15.968 очко абажа, командаараа Олимпиин наадanай чемпион болобо ха юм. 15.348 очкотой Венгриин суглуулагдамал команда хоёрдохи, 14.812 очко абаһан Финляндиин спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлээ.

Өөр хоорондын дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай оронoй спортсменүүд дүрбэн жэлэй саада тээхидэ орходоо эрхим һайн амжалта туйлаа. 34-тэй Онищенко 5.335 очко абажа, мүнгэн, Леднёв дахинаа бронзо медальда хүртөө.

Хүндэлэлэй эгээл дээдэ табсан дээрэ Венгриин мэдээжэ спортсмен Андраш Бальцо гэгшэ гаража, өөрынгөө олон тоото шангууд дээрэ Олимпиин наадanай алтан медаль нэмэбэ. Тиин тэрэ мүрысөөнэй һүүлшын үдэр дүрбэн километрэй зайда урилдахадаа бултаниие ахижа, 12 минута 42,6 секунда харуулһан байна. Тиихэдээ дүн хамтадаа 5.412 очко абаһан байгаа.

ТАМАРАЛГА. 400 метрэй зайда урилдаһан Нина Петрова СССР-эй рекорд тогтообошье, гурбадахи һуури эзэлбэ. Тэрэ зайгаа 5 минута 13.42 секунда соо гаталһан. Энэ зайда урилдаһан Австралиин Гэйл Нилл — 5.02,97 гаталжа, алтан медальда хүртэбэ.

Америкын дүрбэн тамарагшад 4 х 200 гэһэн эстафетэ дамжуулгада эрхимлэжэ, наадanай алтан, манай команда гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медальда хүртөө.

Мүн Америкын Марк Спитц баттерфляй гэдэг тамаралгаар дахинаа эрхимлэжэ, дүрбэдэхи алтан медальда хүртэбэ.

ДЗЮ-до. Хүндэ шэгнүүртэн сооһоо Голландиин Виллем Рюска гэгшэ Олимпиин наадanай чемпион болоо. Манай Гиви Онашвили гурбадахи һуури эзэлбэ.

ФЕХТОВАНИ. Минск хотоһоо Олимпиин наадanда хабаадаһан Виктор Сидяк алтан, Владимир Назлымов бронзо медальда хүртэбэ.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. ГДР-эй Петер Френкель гэгшэ 20 километрэй зайда ябагаар ябахадаа бултаниие ахижа, Олимпиин наадanай чемпион болобо. Мексикэдэ үнгэргэгдэһэн наадanда чемпион болоһон манай Владимир Голубничий мүнгэн медальда хүртэһэн байна.

Кельн хотын студентка Хейди Розендаль гэгшэ утые харайхадаа, 678 сантиметртэ хүргэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Манай Любовь Ильина 625 сантиметр һүрэхэдөө, түгэсхэлэй наадanда оробогүй.

100 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда манай Валерий Борзов зайгаа 10.07, нүгөөдэ — Александр Корнелюк 10,23 секунда соо гаталжа, хахад финалда оруулагдаба. Мүн 800 метрэй зайда урилдагшад сооһоо Евгений Аржанов, Иван Иванов, Евгений Волков гэгшэд шалгаржа, удаадахи урилдаанда хабаадалсаха болобо. Манай эхэнэрнүүд — Ниоле Сабайте, Нина Моргунова, бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар 100 метрэй зайда урилдаһан Евгений Гавриленко, Юрий Зорин, Владимир Савченко гэгшэд эрхимлэһэн байна. Эдэнэр бултадаа Олимпиин наадanай медальнуудай түлөө тэмсэхэ болоно.

Ольга Корбут, Людмила Турищева, Тамара Лазакович гэгшэд упражнениие гүйсэдхэхэдөө шалгаржа, гурбуулан медальнуудта хүртэбэ.

Мүн бревно дээрэ гимнастика шадамар бэрхээр хэһэн Ольга Корбут 19.400 баллтай болоҗо алтан, Тамара Лазакович мүнгэн медальнуудые абаһан байна. Брус дээрэ гимнастика гүйсэдхэһэн Карин Янц (ГДР) алтан, Ольга Корбут мүнгэн медальнуудта хүртэбэ. Тиихэдэ һүрэлгөөр үнгэргэгдэһэн наадanда Карин Янц эрхимлэжэ алтан, Людмила Турищева бронзо медальнуудые абаба.

МЭРГЭН БУУДАЛГА. Гүйжэ ябаһан гахай буудалгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Яков Железняк 379 очкотой түрүүлжэ ябана. Командын нүгөөдэ гэшүүн Валерий Постоянов 371 очкотой, дүрбэдэхи һуури эзэлжэ ябана.

ВОЛЕЙБОЛ. СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд Болгариин спортсменүүдые 3:1 тоотойгоор шүүһэн байна.

Мүн СССР-эй эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал командын волейболистканууд түрүүшынгээ наадanда Урда-Корейн командые 3:1, ФРГ-гэй Венгриин командануудые 3:0 гэһэн тоотойгоор шүүбэ.

НЮТАГАЙМНАЙ ХҮБҮҮНЭЙ ИЛАЛТА

БОКС. Олимпиин наадanда хабаадалсажа байгаа манай нютагай хүбүүн Борис Зориктуев (51 килограммай шэгнүүртэй) Бирмын Давл Вангал гэгшые бэлэхэнээр шүүгээ. Наадanай гурбадахи раундын ябажа байхада, судья наадаяа зогсоожо, манай спортсмен шүүгээ гээд соносхоо.

• • •

Дунда зэргын шэгнүүртэн сооһоо манай Анатолий Камнев Бермудска аралай түлөөлэгшэ Рой Джонсон гэгшые нокаудаар шүүбэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

БРЮССЕЛЬ

ГАЙХАМШАГ ҺАЙНДЭР

ТАСС

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой гансашье Советскэ Союзай арадуудай бэшэ, мүн бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй гайхамшаг һайндэр болоно. Совет дүүдэй гүрэн тогтоон байгуулһан ушар дэлхэй дээрэхи түрүүшын хүдэлмэришэн, таряашанай гүрэнэй хүгжэжэ шадаха байһые гэршэлэн харуулаа һэн. Совет орон бүхы арадуудта эб найрамдалай, үнэн сэхэ ябадалай һүлдэ тэмдэг ходо болодог гэжэ Бельги-совет хани барисаанай бүлгэмэй национальна секретарь Марк Брат ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ манай обществын энэ жэлэй гол шухала ябуулга болоно. Энэ һайндэрые угтуулан, совет арадай ажабайдал, ажал хэрэгүүд тухай хөөрэһэн выставкэнүүд эмхидхэгдэхэ, совет кинофильмнүүд харуулагдаха, лекцинүүд уншагдаха байна.

Уласхоорондын оршом соо Советскэ Союзай нэрэ хүндын улам ехэ боложо байһаниинь КПСС-эй түүхэтэ XXIV съездын хараалһан гадаадын-политическэ программын амжалтатайгаар бэелэлгэ Бельгиин зониие ехээр һонирхуулна гэжэ М. Брат хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ хэлэбэ.

БЕРЛИН

Берлиндэ зүблөөн болобо

ТАСС

Партиин окружной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнарай зүблөөн СЕПГ-гэй ЦК-гай Секретариадта болобо. СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэ болоһон хани ёһоной уулзалгын ехэ удхатай байһые тэмдэглэбэ. Аюулгүйн, харилсаа холбооной асуудалнууд, ниитэевропын зүблөөндэ бэлэдхэл хэхэ тухай, бусад шухала асуудалнууд тушаа тогтон хэлээ.

Промышленностиин, барилгын һалбаринуудаар 1972 оной түсэбэй дүүргэлтэ тухай, хүдөө ажахын асуудалнууд, соёл культурын һалбаринуудта бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухай Политбюрогой гэшүүдэй, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарьнарай хэһэн элидхэлнүүдые зүблөөндэ хабаадагшад соносоо.

ПАРИЖ

ХАМТЫН ПРОГРАММА ТАРААГДАНА

ТАСС

«Правительствын хамтын программа тарааха ябуулга бүри үргэн далайсатай боложо байнхай, — гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ. Франциин Коммунис партиин нютагай эмхинүүд Валь-де-Марн департаментда 5 мянган хэһэг программа тараагаа. Парижай XIII округто коммунистнууд болон социалистнууд «Энэ программа—танай» гэһэн хуудаһа гаргаа. Франциин Коммунис партиин, Франциин социалис партиин зохёоһон правительственна хамтын программада гар табюулжа байна.

ХАНОЙ

Ээрхэг түримхэй ябуулга буруушаана

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикада американ авиаци добтолһоор. Августын 28—29-дэ Хабак, Тхайбинь, Ниньбинь, Куангбинь провинциинуудтахи, Виньлиниин зонодохи хүн зоноор олон һуурин тосхонуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһон байна. Хатинь, Куангбинь провинцинуудай эрье шадарай районуудые США-гай корабльнууд буудаба. Олохон хүн алуулаа, байрын гэрнүүд, ажахын барилганууд, Нгеан провинциин Диентяу районодохи даамбанууд һандаргагдаа.

ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлгэ тунхаглахадаа, США-гай правительствын ээрхэг түримхэй ябуулгануудые эрид буруушаагаад, Хойто Вьетнамые бомбодолгсёо, портнуудта минэ табилгаяа, Вьетнамай Демократическа Республикын бэеэ дааһан, аюулгүй байдалда хоро хүргэһэн бусад гаргуу муухай ябуулгануудаа дары болюулха эрилтэ табиба.

НЬЮ-ЙОРК

Профсоюзай ажал ябуулагша алуулба

ТАСС

Профсоюзай ажал ябуулагша, больницын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай нютагай отделениин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн негр Норман Рейфорд Филадельфидэ зэрлиг муухайгаар алагдаа.

Буһалгаа хэһэн больницын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзахаяа ерэхэдэнь, Рейфордые городой больницын харуулшан буудажа алаа.

Буһалгаан һара үлүүтэй соо үргэлжэлжэ байна. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ тухай ажалшадай эрилтэ хангахаяа больницын захиргаан ог таһа арсана. Буһалгаанай эхилэмсээр, харша хараа бодолтой хүнүүд больницада бии болоһон байгаа.

Ажалшадай эрхын түлөө шууд сэхээр тэмсэдэг байһаараа Рейфорд улад зоной дунда хүндэтэй болоһон юм. Рейфорд хадаа больницануудта профсоюзай таһагуудые байгуулха үүсхэл гаргагшадай нэгэн болоно. Вьетнамда американ империалистнуудай хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй ябуулгануудые буруушааһан демонстрацинуудта хабаадалсадаг байгаа.

ЛИМЭ

ПЕРУГЭЙ НЕФТИИН АСУУДАЛНУУД

ТАСС

1972 он Перудэ ехэ нефтиин жэл болоо. Оронoй зүүн-хойто, мүн бусад районуудта нефтиин баялигтай газарнууд олдоо. 1968 оной октябрьда гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдахын урда тээ американ «Интернэшнл петролеум» компани» (ИПК) гэжэ концерн Бреадахи, Париньястахи нефтиин баялигуудые үгыруулһэн юм.

Амазонко мүрэнэй эхи абадаг газартахи буртаг шэрэнги соо малтагдаһан түрүүшын гурбан нүхэнһөө үдэр бүри хэдэн зуугаад тонно һайн шанартай нефть абтадаг. Үрэмдэлгын хэгдэһэн бусадшье газарнуудһаа нефть олзоборилогдоно.

Мүнөө Перу оронoо арай шамай хангаха нефть гаргажа абана. Ондоо тээһээ түлишэ худалдажа абалга туйлай үнэтэй — 1971 ондо 35 миллион доллар гаргашалагдаһан байгаа. Тимэһээ Тромпетерос нютагта нефть сорголон гараба гэһэн мэдээнэй 1971 оной ноябриин 16-да абтахадань, оронoй хүн зон ехэ баяртайгаар угтаа һэн.

ЛОНДОН

Буһалгаалагшадые дэмжэнэ

ТАСС

Англиин докернуудай ниитэнациональна буһалгаанай дүүрээшье һаань, тэрэнэй сууряан замхаагүй байһаар. Ниитэ национальна буһалгаанай үедэ докернуудаар «хара списогтэ» оруулагдаһан хоёр суднаһаа ашаа буулгахые Шотландиин Лит портын хүдэлмэришэд арсаба. Тэдээнтэй һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлэн, Абердинэй, Дандиин, Зүүн Шотландиин бусад гурбан портын хүдэлмэришэд ажалдаа гараагүй.

БЕЙРУТ

Харата ябуулганууд

ТАСС

Израилиин сэрэгэй «Фантом» түхэлэй хоёр самолёт Урда Ливанай агаарай дайда руу нэбтэрэн орожо, Хаббария, Хасбайя тосхон, Аркуб район дээгүүр ниидэбэ. Һүүлэй һарын турша соо Израилиин самолёдууд Аркуб, Набатие районууд, Урда Ливанай түбэй сектор дээгүүр үдэр бүри ниидэжэ, Дүтын Зүүн зүгэй энэ районодохи байдалые улам шахардуу шангa болгоно.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

БОНН. (ТАСС). Советскэ Союз ба ФРГ-гэй хоорондохи договорые бодото дээрэнь бэелүүлхэ шухала гэжэ ФРГ-гэй канцлер В. Брандт, Мюнхендэ «Зюддойче цайтунг» газетын редакциин хүдэлмэришэдтэй уулзахадаа тэмдэглээ.

ПНР ФРГ хоёр элшэн сайдаа эльгээлсэхэ тухай, ЧССР, Венгри ба Болгаритай харилсаа холбоогоо һайжаруулха тухай В. Брандт хэлэһэн байна.

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Посольствонуудаа эльгээлсэжэ, харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ тухай шиидхэбэри Конгын Арадай Республика, Заирай Республика баталан абаа.

Экономическа, политическэ ба соёлой һалбаринуудта харилсаа холбоо тогтоохо комиссинуудые байгуулхаар шиидхэгдээ гэжэ Киншаста хүдэлмэрээ дүүргэһэн Заир-Конгын комиссиин коммюнике дотор мэдээсэгдэнэ.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Сайгоной хархис засагаархидта Холбоото Штадууд туһаламжа үзүүлнэ. США-гай Хүдөө ажахын министерствын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ жэлдэ Урда Вьетнамай дахуулнуудай хүсэнүүдтэ 97,8 миллион доллар нэмэжэ һомолхо хэлсээе Вашингтон, Сайгон баталан абаа.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). 1972—1973 онуудта МНР-эй Наукануудай академиин, Немецэй Наукануудай академиин хоорондо эрдэм ухаанай харилсаа холбоо хэхэ түсэб эндэ баталагдан абтаа.

Монголой Наукануудай академиин вице-президент Х. Цэрэб, Немецэй Наукануудай академиин генеральна секретарь К. Гроте энэ түсэбтэ гар табибад.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Японой премьер-министр К. Танакатай уулзахаяа США-гай президент Р. Никсон Гонолулу ерэбэ. Гүрэнэй секретарь У. Роджерс, национальна аюулгүйн асуудалаар президентын тусхай туһалагша Г. Киссинджер болон бусад тушаалтад президенттэй хамта ябалсана. Японой, Америкын хоорондохи харилсаанууд, худалдаа наймаанай, экономикын ба уласхоорондын шухала асуудалнууд хоёр үдэрэй турша соо болохо хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэхэ.

ТОКИО. (ТАСС). США-гай президент Р. Никсонтэй уулзажа хөөрэлдэхын тула Японой премьер-министр К. Танака Гавайн аралнуудта ошохоёо мордобо. Гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Охира премьер-министртэй хамта ябалсана.

Японой хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, уласхоорондын шухала асуудалнууд, тэдэнэй дунда Азидахи байдал, Японой, Америкын хоорондохи харилсаанууд тухай асуудалнууд Гонолулуда болохо уулзалгын үедэ зүбшэгдэхэ юм ха.

КАРАКАС. (ТАСС). Латиин Америкын гэгээрэлэй ба соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэдэхи конференци эндэ нээгдээ. Латиин ажалшадай конфедераци тэрэниие зарлаба. Латиин Америкын оронуудтахи гэгээрэлэй асуудалнуудые хаража үзөөд, багшанарай ажаллаха арга боломжыень һайжаруулхын түлөө ажалшадай хэхэ тэмсэл эмхидхэхээр хараалха байна.

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй ба Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд В. Шеель, Дж. Медичи гэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд Мюнхендэ болобо.

«Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай гүрэнүүдэй, экономическа энэ бүлэглэлдэ орохо һанаатай оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга үнгэргэхэ асуудалнууд эндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Энэ уулзалгые байгша оной октябрьда үнгэргэбэл таарамжатай гэжэ Бонн, Рим тоолоно гээд хөөрэлдөөнэй дүүрэмсээр соносхогдоо.

ЛОНДОН

ХҮШЭР ХҮНДЭ БАЙДАЛТАЙ

ТАСС

Англида юумэнэй үнэ сэн улам хүндэрхөөр, хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошорхоор хүлеэгдэнэ. Экономическа, социальна шэнжэлгэнүүдые хэдэг Англиин национальна институдай хүдэлмэрилэгшэд иимэ тобшолол хэбэ.

Ойрын жэл хахадай турша соо Англидахи экономическа байдал консервативна правительствын хараалһанһаа нилээд доогуур байха гэжэ институдай тунхаглаһан элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Жэлэй дүүрэтэр юумэнэй үнэ сэн дунда зэргээр 7—8 процентээр, 1973 ондо 9 процентээр хүндэрхэ байна.

ИСЛАМАБАД

Хитадай делегаци Пакистанда

ТАСС

Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Цяо Гуань-хуа түрүүтэй Хитадай делегаци Пакистанай түлөөлэгшэдтэй хоёр үдэрэй турша соо эндэ хөөрэлдөө хээд, Пекиндээ бусахаяа мордобо.

«Пакистан ба Индиин хоорондо Симлэдэ хэлсээнэй хэгдэһэнэй һүүлээр энэ районодо ямар байдалтай байһан тухай асуудал» хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэгдөө гэжэ «Доон» газетэ бэшэнэ. Урда Азиин энэ районодо түгшүүрилтэй байлгаха зорилгоор, түс хэлсээнэй дүүргэлтэдэ һаад тойбо татаха шэнэ һэдэлгэ Пекин гаргана ха гэжэ нютагай ажаглагшад тэмдэглэнэ.

ДАР-ЭС-САЛАМ

Мадагаскарта сэрэгэй байдалтай

ТАСС

Тананаривеһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Малагасийска Республикын сэрэгэй правительствые толгойлогшо генерал Рамананцуа орон дотороо сэрэгэй байдал соносхоо. Министрнүүдэй кабинедэй августын 29-дэ болоһон онсо заседани дээрэ иимэ шиидхэбэри абтаһан юм.

«Орон дотор экономическа хүндэ хүшэр байдалай тохёолдоһонһоо уламжалан», сэрэгэй байдал соносхогдоо.

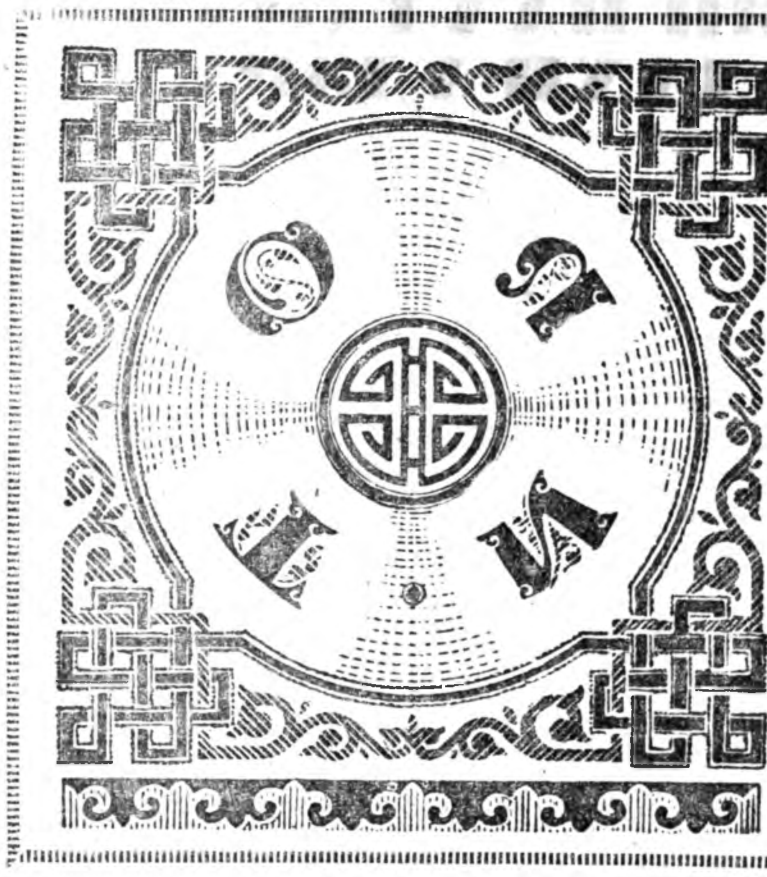

Дондок УЛЗЫТУЕВ.

БУРЯАД ХЭЛЭН ТУХАЙ ДУУН

Байгалай уhандал
арюун тунгалаг,
Басаганай миhэрэлдэхэ
урин налагай
буряад хэлэмнай.
Эртын манандал
үнжэгэн сагаан лэ,
Эхын альгандал
энэрхы дулаан лэ
буряад хэлэмнай.
Булагай уhандал
бузаргүй тунгалаг,
Бугын нюдэндэл
буригүй hайхан лэ
буряад хэлэмнай.
Ардагай гүйдэлдэл
аласы дабшанхай,
Ажалай охиндол
абьяас габшагай
буряад хэлэмнай.
Майн үглоодэл
сэлмэг тунгалаг.
Майлын сэсэгтэл
hалбаран байнхайл
буряад хэлэмнай.
Эсэгын үгэдэл
эрид сэхэ,
Хутагын эридэл
торгон хурсал
буряад хэлэмнай.
Дайсанай шэхэндэ
тойруу таамаг,
Дайдын шоусадал
бүгэдые даамаг
буряад хэлэмнай.
Булхайта хэрэг
буталха аргатайл,
Буугай сэмгэндэл
буудахаш оньhотойл
буряад хэлэмнай.

Эрлигэй номнолы
задалха шэнжэтэй,
Эрдэмэй дабаае
гаталха шадалтайл
буряад хэлэмнай.

Гэсэрэй түүхые
гэрдэжэ ерэhэн лэ,
Гэрэлтэ мүшэдые
дамжажа ерэhэн лэ
буряад хэлэмнай.

Сагаадай мэргэнэй
самсаал hэлмэдэл,
Ногоодой Сэсэнэй
номин бэлигтэл
буряад хэлэмнай.

Түмэн зонойнгоо
түүхэ сахинхайл,
Түрэ хуримайнь
түүдэг болонхойл
буряад хэлэмнай.

Баатарлиг ажалайнь
магтаал дууданхайл
Бата жаргалайнь
баримта болонхойл
буряад хэлэмнай.

Хонгёо дуунай
жэгүүр эдлэнхэйл,
Хорбоо түбеэр
мүнөө зэдэлэнхэйл
буряад хэлэмнай.

Хоног бүридэ
улам хүгжэнхэй,
Холын холые
зорин гаранхайл
буряад хэлэмнай.

Мэри ХАМГУШКЕЕВА

УЯНГАТА ШҮЛЭГҮҮДЬЭЭ

Хэды олон хүнүүд гээшэб
Хотын үргэн үйлсэдэ.
Хайшаа эдэнэр яарана
гээшэб:
Хүлеэжэ байhан ажалдаа гү?
Хайрата инаг нүхэртөө гү?
Хөөрхэн бишыхан хүүгэдтээ гү?
Хүлеэжэ байhан жаргалдаа гү?

Хүнүүд яаран ошоно
Хүлеэжэ байhан жэлнүүд руу.,
Мүнхэ жаргалаа бэдэрэн,
Мүнхэлүүлнэ ерэhэн жэлнүүды!

* * *

Хараhайб шамайе, хараhаяб,
Ганса нэгэтэ хараhайб.
Харахан нюдэнэйш гунигые
Ганса нэгэтэ уншаhайб.
Ушарhайб шамтай, ушарhайб,
Урихан шарайеш хараhайб.
Хамаг гунигыеш тараажа,
Хүхюутэй, жаргалтай
болгоhойб.

Ханилжа шамтай hууха
Хуби заяан байгаагүйл.
Хонгёо дуунтайм хододоо
Ханилан ябаха хубитайлши!

* * *

Тоонтото нютагни дуудана
Тэрэнги сэсэгээр анхилан.
Тэхэрин ерыш, басаган,
Түрэhэн гараhан нютагтаа.

Аяар холын газарhаа
Аянша шубууд тэхэринэл.
Уhа мүрэнийе гаталжа,
Уургай эндэ баринал.

Юундэ тэндэ үлэхэбши?
Далитай хадаа ниидыш.
Хада ууланyудые гаталан,
Тоонтото нютагаа ерыш!

Эжыдэм адли энхэргэн,
Эхэ нютагни дууданал —
Түрэл буряад хэлэмни,
Түрэhэн Буряад оромни.

Тоонтото энэ газараа
Тэбэрин, дуулан ерэхэб.
Үлгын hайхан дууе
Үе наhандаа дуулахаб.

Түрүүшын гастролиин болоhоор 30 жэл болобо

МОНГОЛ ЦИРК ТУХАЙ

Монгол циркые нэгэшье дахин хараhан хүн артистнарайнь үндэhэн уран бэлигые, онсо маягые наhаараашье мартахагүйл даа. Монгол циркын үндэhэ hуури табилсаhан гү, али hаяхан намтараа эхилhэн артистнарай бэлиг шадабари гайхалтай юм. Шубуун шэнгеэр агаарта дүүлидэг гимнастнууд, уян нугархай акробадууд, элдэб юумэээр угаа бэрхээр хонгордоогшод (жонглёрнууд), зэрлиг амитадые hургагшад — бултадаа эди шадитэй гэхээр.

1941 оной зун, арадай хубисхалай 20 жэлэй ойе hайн дэрлэхэ үедэ оронойнгоо хүн зоной урда бүлэг артистнар өөhэдынгөө уран бэлигые анха түрүүн харуулhан юм. Циркын намтар, уг заншалайнь бурилдэлгэ тэрэ үеhөө эхитэй. 1941 он болотор Монгол орондо өөрын мэргэжэлтэ цирк үгы байгаа юм. Имагтал совет артистнарай айлшаар ошоходо, тиимэ искусство дэлхэй дээрэ байдаг ха юм гэжэ монголшууд ойлгодог байhан. Гэбэшье монгол циркын мүндэлhэн үе сагые 1936 он хүрэтэр абаашажа боломоор. Тэрэ жэлдэ циркын искусствада дурлаhан бэлигтэй хоёр монгол — Ж. Раднабазар, Л. Нацаг гэгшэд СССР-тэ ерэжэ, совет багшанарта заалгажа, ёhотой мэргэжэл, бэлэдхэл абажа мордоhон юм.

Гэхэ зуура, нарибшалан онгилжо үзөө hаа, мүнөөнэй монгол бэлигтэнэй уран шадабари эртэ урдын сагуудhаа үндэhэтэй байха. МНР-эй Гүрэнэй циркын программые абажа харабал, олон номернуудтань арадай хуушанай элдэб заншалнуудай зүйлнүүд байхал. Жэшээнь, талын малшадhаа ондоо хэн мориной гүйдэл дунда шуран солбоноор мордожо, альганай шэнээхэн газар дээрэ hалхинhаа хурдаар харайлгажа шадаха юм? Үгышье hаа, номо годлёор тон мэргэнээр харбаха шадабари уг дамжан ерэhэн бэшэ гү? Европынхидай ойлгосын ёhоор, **hургаалда ородоггүй** тэмээн, хайнаг, оро мэтын амитадые «hургамал артист» болгохын тула имагтал циркын hургуули дүүргэхэ бэшэ, харин балшар наhанhаа хүдөөгэй элдэб нааданда хабаадалсаха, амитадта үнэн сэдьхэлhээ дуратай байха ёhотой бшуу. Тиимэ шэнжэ шанар монгол хүнэй шуhан соо байдаг. Эгээл 30 жэлэй саада тээ Совет Буряад ороной хүн зон hаяхан бии болгогдоhон монгол цирктэй танилсаhан түүхэтэй. Залуу артистнарайнь уран шадабарие Буряадай олониитэ үндэрөөр сэгнэhэн байгаа. Тиигэжэ залуухан монгол цирк хилын саана түрүүшынгээ хүшэрхэн шалгалтые hайнаар бариа hэн.

Он жэлнүүд ошожол байгаа. Монгол цирк хүгжэжэ, артистнарайнь уран бэлиг улам hалбаржа эхилээ юм. 1945 ондо Монголдо циркын искусствада hургадаг үндэhэн hургуули нээгдэжэ, 1948 ондо түрүүшынь шабинар тэрэниие дүүргэжэ, циркын артистнарай бүридэлдэ шэнэ хүсэн нэмээ hэн.

Европын циркдэ хабаатай юумэнүүд Монголойхидо хуу бии: акробадууд, гимнастнууд, аргамжа дутысадаг шадабаритан, клоун... Гэбэшье монгол циркын номер бүхэн тон лэ үндэhэн маягтай юм. Элдэб угалзаар гоёогдоhон хубсаhа хунарыншье ондоохон... Монгол барилдаан... Энеэдэ гаргаха забhарлалай үедэ нохой шубуунай орондо hургамал тэмээн тээхээлгэhээр гаража ерэхэ. Бүхы номернууд үндэhэн хүгжэм доро гүйсэдхэгдэхэ юм.

Дэлхэйн ямаршье циркын аренэ дээрэ орые гү, али тэмээе харахагүйт. Зүгөөр монгол бэлигтэн тэдэниие циркын элдэб номернуудые хүүлэжэ hургаха гэжэ шиидээд, hанаhандаа хүрэжэ шадаа бшуу. МНР-эй габьяата артист Цэрэндоржhоо ямар амитаниие hургаха дуратайбта гэжэ асуухада, дэлхэй дээрэ ороhоо бэрхэ «артист» байхагүй гэжэ харюусаа hэн.

Монгол циркын үндэhэ hуури табилсаhан эрхим артистнар олон. МНР-эй габьяата артист Л. Нацаг акробат, аргамжа дутысажа, элдэб номер харуулдагаараа арадайнгаа дунда суутай. МНР-эй габьяата артист Дамдинсүрэн бэлигтэй гимнаст, акробат, клоун байhан, мүнөө залуу артистнарай багша, режиссёр. МНР-эй габьяата артист Дацан энеэдэ зугаата номернуудые шадамараар харуулдаг.

Дүршэл шадабари ехэтэй нүхэдhөө гадна, тэндэ бэлигтэй залуушуул олон. Залуухан артист Эрдэнэ-Чимэгэй уян нугархайе магтамаар. Мүн баhа залуу артистнар Д. Энхэ, Д. Цэрма, Л. Хандсүрэн болон бусад нүхэд олоной дунда нилээд мэдээжэ болонхой.

Монгол циркын бүхы артистнар тухай хөөрэхэ аргагүй байбашье, тэрэнэй эгээл түрүүшын уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ, МНР-эй габьяата артист Ж. Раднабазарай (1912—1947), суута эльбэшэн Х. Цэнд-Аюушгуайн, акробадууд Шаравдоржын, Жаргалсайханай, Болдбаатарай, хонгордоогшод Бямбацоодолой, Ариунын, Хишигдаваагай нэрые дурдангүй гаража болохогүй.

— Манай коллектив угаа эбтэй юм, — гэжэ монгол циркые бии болголсоhон Л. Нацаг хөөрөө бэлэй. — Баяр, голхорол, хүн бүхэнэй амжалта — бултанаймнай хэрэг. Бүхы бэлиг шадабарияа гарган хүдэлhэн гушан жэлнай тиимэшье ехэ болзор бэшэ юм бэзэ. Юрэдөөл, бидэ бултадаа зондо баяр асарха гэжэ оролдодог байгаабди...

Ямаршье hургуулигүй бүлэ хүнүүдэй бишыхан кружогhоо эхилhэн МНР-эй Гүрэнэй цирк дэлхэйн эрхим циркнүүдэй зэргэ гэдэ жагсажа, уран hайханай томохон нэгэдэл болотороо ургаа бшуу.

Хэрбээ 1942 ондо монгол циркые имагтал Буряад ажалшад хараhан hаа, 197... СССР-эй болон бусад социалис оронуудай олониитэhээ гадна Алжирай, Гвинейн, Энэдхэгэй, Финляндиин, Франциин, Японой хүн зон монгол циркые мэдэхэ болоод байна бшуу.

Хуушанай артистнарай дүршэлые залуушуулай бэлигтэй мүн дэлхэйн циркын искусствын баялигые үндэhэн маяг ёhо заншалтаяа үгэлсүүлхэдээ монгол циркые тон өөрсэ янзын, өөрын «нюуртай» болгодог. Тиимэл хадань монгол цирктэй уулзалга харагшын сэдьхэлдэ юунтэйшье жэшэшэгүй баяр асардаг аабза.

Н. КОЧЕШКОВ,
искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат.

ШОГ

НААДАША ХОЁР НҮХЭД

ШОГ

Хүхюу хөөрүү, шогууша наадаша хоёр нүхэд бии hэн. Бэе бэеэ наада барижа, бахаяа ханажа, далайдаа гарадаг бэлэй.

Уулзаха бүхэндөө унаган жороо үгэ дэлгэжэ, ураг-ша хойшогүй хэлэлсэжэ хаялсадаг hэн. Ай даа, хүхюун хоёр hэн даа. Тэдэ хоёрой үгэ буляалдажа, бэе бэеэ сигүүтэйгээр хадхалсажа байхадань, хужарлан шагнаха дуран хүрэхэ юм. Юундэшьеб даа, нэрэньшье адлирхуу hэн: Баглай, Буглай.

Нэгэтэ Баглай базаар дээгүүр ябажа ябатараа, мяха наймаалжа байhан Буглайгаа хараад, баггүй хүхибэ.

— Сайн байна-оо, Буглай, шимии найман хүлтэй наймаагаа гүйлгэжэ байна гүш?

— Сайн, сайха-оон! Наймаалнагүйб, худалдаа боложо байнаб даа, — гэжэ Буглайнь дарууханаар харюусаба.

— Аа-а... худалдадаг боложо байгаа хүмши-и, ойлгосотой. Ямар мяхан бэ даа энэш, үхэhэн гү?

— Дэлгүүр дээрэ гараhан лэ мяхан үхэhэн мяхан байха даа, — гэжэ Буглай харюусаба.

— Хайшан гэхэдээ үхэhэн болоноб? — гээд Баглайнь hалаха hандахаар бэшэ.

— Юу hурааб гэжэ hурана гээшэбши. Үхэрөө гаргахадамнил мяхан гараа юм ааб даа, — гэжэ Буглайнь бага сухалдангяар дуугарба.

— Баран үхэhэн мяхан юм гү?

— Дэлгүүр дээрэ гараhан мяхан дууhан үхэhэн гэхэ байнаб. А-а, тээ энээхэнэй хажууда хоёр бүхэли амиды мяхан лэ монсойлдоно хэбэртэй.

— Яахадаа амиды юм? Алаагүй юм гү?

— Хари даа, — гээд, Буглайнь энеэбхилбэ.

— Алим теэд тэрэ хоёр бүхэлишни?

— Эндэ ааб даа, эндэ, — гэнэ Буглайнь

— Би юундэ харанагүй гээшэбиб? — гэжэ асуугаад, нишэ тиишээ Баглайнь хараашалаад абаба.

— Нэгэниинь минии хажуудахана байна, — гэжэ тэрэ ханхинаса энеэбэ.

— Хаана? — гээд Баглайнь hэжэг түрэhэндэл нишэ тиишээ эрьежэ байжа хараба.

— Энэ юун гээшэб, юрэдөө? — гэжэ Батлай тээшэ Буглай зааба.

— Юугээ хэлээб гэжэ хэлэнэш даа, Буглай. Би хайшан гэхэдээ мяхан болохо болоо хүмбиб? —

— Алуулан алуулаагүй hаа, амиды бүхэли мяхан ха юмши даа, —гэжэ Буглай хүхюунээр дуугарба.

— А-hа-а, тиигээ hаа, хоёрдохи бүхэлинь ши өөрөө болонош,— гээд, Баглайнь бури шангаар эльгэ хатаба.

Ф. БАЛДАЕВ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Үбhэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ» — КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таhагые даагша А. Рандинай статья. Республикын ажахынуудай таряалан сабшалан дээрэhээ. ТАСС-ай hүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «КПСС эй Улаан-Үдын горкомой пленум дээрэhээ» — Союзна республикануудаар. «Николай Злобиной Молдавидахи уг дамжуулагшад» — Н. Орловой статья. Нютаг нютагай hонинууд.

Гурбадахи хуудаhанда: «ДРВ-гэй 27 жэлэй ой» — фотоинформаци. Дэлхэй дээрэхи hонинууд.

Мюнхендэхи Олимпиин XX наадануул дээрэhээ.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Субботын хуудаhан. Спорт.

ЭНХИР КРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

12.20 — «Тревожные ночи в Самаре» — уран hайханай телевизионно фильмын 1-дэхи серия харуулагдаха.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

13.35 — hүүлэй hонин. 1... — Үнгэтэ телевидени. Үхибүүдтэ «Агронавты» гэhэн мультфильм харуулагдаха. 14.00 — Хүг... тэ киоск. 14.30 — Үнгэтэ те... видени. «Аяншалагшадай клуб»... 15.30 — Арадай хатарай самодеятельности ка «Луцнина» гэжэ ансамблиин концерт. 15.50 — «Станцын... руулшан» — уран hайханай телевизионно фильм. 17.00 — Үн... телвидени. «Олимпиин XX з... наадануул» гэhэн дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

19.30 — Үхибүүдтэ «Пад... ца» гэжэ кукольна театрай ... харуулагдаха. 20.05 — «Ая... га» литературно-хүгжэмтэ ... тыи программа.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

21.00 — Үнгэтэ телевидени. «Олимпиин зунай XX наадануул» гэhэн дамжуулга. 23.00 — Телевизионно документальна фильм. 23.15 — «Хүгжэмтэ уулзалганууд». Марк Фрадкинай дуун...

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

15.50 — Дж. Пристли. «У... Ангела» — теле-зүжэг (1-дэхи ...би) 17.05 — «Композитор Родион Щедрин» гэhэн кинофильм.

САГАЙ УЛАРИЛ

Республикадамнай сэлмэг, ... бороогүй байха. Үглөөгүүр ... газарнуудта манан унаха. Б... хойноhоо секундын 3—7 ... хүсэтэйгөөр hалхилха. 19-... градус дулаан байха, хойто ... гуудаар 13—18, Улаан-Үдэд ... ниндөө 3—5, үдэртөө 22—24 ... дус дулаан байха.

АРХИ—АМИ НАhАНАЙ ДАЙСАН

ЭГСЭ ЭРЬЕЛТЭ

Мотоор «найтаагаад», тормоз хахинаад, автобус тогтожо, нээлтэтэй үүдээр жолоошоной hөөлдэнгишэг хоолой дуулдаба:

— Автобуснай ябахаяа болибо. Эбдэршэбэ хаш.

Бидэ нюур нюураа харалсабабди. Газаа шуурган шуухиран, саhантай холисолдоhон элhэ шэдэлнэ. Агаарта сагаан долгёор саhанай тооhон хинидэнэ. Дүтын тосхон хүрэтэр адагынь табан модо хэбэртэй. Энэ хүйтэн соогуур ябагалханъ нилээд хэсүүхэн.

Машина cooho тон hүүлдэ гараhан, дунда наhанай эхэнэр саhан дээгүүр хэды алхаад торожо, үхибүүгээ унагаан алдахадань, «Энээниием халта барижа үгыт. Би энэ эхэнэртэ туhалhуу», — гээд, нэгэ эрэ хүн хайрсагаа намда барюулаад, даб гэбэ. Энэ хүнэй хоолойнь, шэг шарайнь намда ехэл танилаар харагдаба. Үгы, хаана хараа бэлэйбиб? Мүн гээшэ гү?..

Петр Васильевичтай табан жэл харалсаагүй аад, гэнтэ иимэ hанагдаагүйгөөр уулзабабди.

— Петя гээшэ гүш?

—Ондоо болошоо гүб?—гэн, тэрэ амгаланаар миhэрбэ, гэбэшье нюдыень харахада, нэгэ зааха аягүйрхэhэн шэнги.

Каракуль захатай пальто үмдэhэн, сагаан самсатай, шэнэ моодын галстук зүүhэн энэ хүниие би hайхашаан харабаб. Табан жэлэй саана ямар байгаа гээшэ hэм!

Петр Васильевичай ажаhуудаг город ажалайнгаа хэрэгээр ерэhэн аад, вокзалhаа шууд сэхэ тэдэнэйдэ ошоо hэм. Харанхы гудамжануудаар таксигаар гүйлгэhэнэй hүүлээр хоёрдохи дабхарта гаража, үүдыень олоод, уулзалгын баяр хүлеэжэ ядангяар хонхыень дарабаб. Харюу үгы.

— Хонхыень даража дэмы. Худалдаа hэн. Үүдыень тоншогты. Шангаханаар... — Хүршэнь хэбэртэй, нэгэ hамган таагдашагүйгөөр зангажархёод гэшхүүрээр доошолбо.

— Үгы, юун болооб? — гэжэ хойноhоонь hүхирбэб. Тэрэ эхэнэрэй эрьелдэн харахада, нэгэл аягүй юумэн болоо ха гэжэ тухайлбаб.

— Яhалал юумэ үзэhэн хүн гээшэб гэжэ өөрыгөө тоолодогшье hаа, Петрой байрада ороходоо, сошожо абабаб. Гэрээрнь дүүрэн, бүхы булангаарнь — архиин шэл. Шабын түмэрөөр бүхэлжэ уяhан орон дээрэнь унтари шэнги ноохой. Үhэ зүhэндөө дарагдашаhан, зүдэрүү хүн зантагар тархияа арай үндылгэн сухалтайгаар дуугарба:

— Юун хэрэгтэйб? Агитатор гүш? Хүндэ гар хүрэнэ бэшэб, хүниие тононо бэшэб. Орхигты намайе!..

Би абяагүй байбаб. Тамхинай утаагаар дүүрэшэhэн таhалга соогуурнь эрьелдэн харабаб. Столой орондо хэрэглэгдэдэг хайрсаг дээрэ газетэ дэлгээгээтэй. Дунда ороhон шэлтэл архи, хатанхай хилээмэн, hонгино, колбасагай үбдэл сүбдэл тараагаатай. Абяагүй байхань тиимэшэг боложо, хөөрэлдөө эхилхын тулада:

— Яана, уншана гүбди? Али юумэ орёохо гэжэ захидаг гүш? — гэжэ газетэ заагаад, hүрабаб. Иимэ болотороо доройтошоhон энэ хүндэ минии дуранаймни гутажа эхилhыень нюугаадшье яалай. hүүлдэнь блокнот дээрээ нигэжэ бэшээгшэ hэм: «Зүдэршэhэн, залуугаар үбгэрhэн хүн».

— Ши, яахаяа, минии уншадагые үзэхэеэ дайдын саанаhаа ерээ гүш? Үшөө бэшэхэ байхаш. Бэшэ, бэшэ! Таанар, журналистнар, юумэнэй мууень олоод бэшэхэдээ, бэрхэт! Энэтнай гансал өөрытнай нэрэ дээшэнь үргэхэhөө бэшэ ондоо ямаршье туhагүй. «Шэнгэжэ» байhан хүниие абарха хэрэгтэй. Харин таанар норохоhоо айгаад, эрье дээрэhээ hүхирэлдэнэт: «Шэнгэжэ байнал!»

Сүхэрэнги хоолойгоор нигэжэ хэлэхэдэнь, би «Юун тухай бэшэхэ гээшэбиб даа» гээд, гэрээр тараhан архиин шэлнүүдые заабаб. Гэнтэ шкафай саана баянанай байхыень хараад:

— Наададаг гүш? — гэбэб.

— Урдань наадагша hэм Мүнөө хаа-яа барингшаб. Ши наададаг гүш?

— Хаа-яа наадагшаб.

— Хайрсаг сооhоонь hайншье hаа, хуушаран алдаhан баяан гаргаха зуураа бодоноб: «Баянаа худалдажа архи болгоогүй хадаа хүгжэмдэ дуратай гээшэ ха. Иимэ хүн заhарха ёhотой». Дайнай үедэ дууладаг дуугаа баян дээрэ наадахадам, тэрэнэй шарайнь зөөлэржэ, ехэ этигэнгеэр нам тээшэ харан миhэрээ hэн.

Харин мүнөө ехэ hанагдаа гүйгөөр уулзабабди. Петрой ажабайдалда Мария ехэ нүлөө үзүүлээ. Мария бүхы шадалаараа Петрой түлөө тэмсэhэн юм. Туhа эрижэ хандаhан зонойнь дунда «Яахашни гээшэб? hамганиинь hэн гүш? — гэхэшье хүн дайралдаа. Хүнэй hайн hайхан эрмэлзэл ойлгонгүй, гомдохоохошье зон байгаа.

Петрой хүдэлдэг цехэй даргатай уулзаа hэн. Тэрэ хүн харюудань нигэжэ хэлээ бэлэй:

— Уудаг гэжэ мэдэдэгби. Теэд би яаха гээшэбиб даа. Эрхим лэ токарь. Суглаан дээрэ хэлсээ hэмди. Шагналыень хаhаа hэмди. Саашань яагты гэхэбта?

Хэрбээ тиихэдэ дарганарайнь гү, али дүтын нүхэдэйнь нэгэн Мариягай гүйлтэда hайнаар хандаhан, туhалhан байгаа hаань, иимэ юумэн магад болохошьегүй hэн. Тиибэшье hаа, тэдэнэр туhалалсаа. Петр Васильевич олон hара «аргалуулаа». Мариягай поликлиникэ ерэхэдэнь, «Абаашыш даа намайе эндэhээ, архи уухаяа болёолби даа», —гэжэ гуйдаг hэн. Гэбэшье Мария тэрэнэй үгэдэ оронгүй, хүсэд hайнаар аргалуулаа hэн. Мүнөөшье Петр врачай заабари сахижа ябана.

Үдэшын боро хараан унаа Аяндаа ядарhан зон гэртэ орожо дулаасахадаа, амаржа унтанад. Бидэ хоёр хөөрэлдэжэл hуунабди. Аргалуулhанай hүүлээр Петр Марияе hамга абаа гэжэ дуулахадаа, би ехэ баярлабаб. Мүнөө тэдэнэр ондоо хото зөөжэ ошонхой. Хоюулан ажалтай, хүүгэдтэй. Мүнөө тэдэнэр Мариягай эхэдэ ошожо ябанад.

— Маанадаар байгты гэнэбди. Ерэжэ үгэнэгүй. Тосхондо түрөө hэм, тэндээл яhаа хаяхао гэнэ. Ходо ошожо байдагби Өөрым гэртэхиниие немецүүд дайнай үедэ буудажа алаа юм Мариягай эхые өөрынгөө эхэдэл адляар hанагшаб, — гэжэ Петр Васильевич хөөрэнэ Нигэжэ хэлээд, Петрой буруу харахадань, хасар дээгүүрнь томо томо нулимсануудай hубарихань hарын толондо элихэн харагдаа hэн. Алдагдаhан жэлнүүд харамтай байгаа бэзэ даа.

Петр мүнөө hонин ажалтай болонхой. Мүн студент-заочник. Хоёр жэл үнгэрөөд байхада, инженер-технолог болохо.

Петр Васильевичай хуби заяан тухай бодолгото болоходом, суута багша, психолог А. С. Макаренкын хэлэhэн үгэнүүд эжэлүүдгүй hанаанда ороно: «Хүн гээшэ ямар нэгэн юумэ хүсэхэ, хүсэhэнөө бэелүүлхэhээ гадна, ямар нэгэн юумэнhээ арсажа шададаг байха ёhотой».

Петр Мария хоёрой обогуудыень нэрлэнэгүйб. Юуб гэбэл, тэдэнэр намайе энээн тухай ехэтэ гуйгаа hэн.

Г. ХАРЧЕНКО.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телефонууд:
г. Улан-Удэ, ул. Ленина ... Телефоны: редактора — 54-... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08 зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50 52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-2..., промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58 культуры и школ — 60-21, писем рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинописное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-00434. Заказ № 1351